

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 20. JULIJ 1979

ŠTEV. 29 (1926)

S političnimi procesi nas ne bodo spravili na kolena

Prejšnji teden, istega dne, ko so na Dunaju parlamentarne stranke spet enkrat demonstrirale svojo „enotnost“ v manjšinskem vprašanju, je bila pred sodiščem v Salzburgu obravnava proti dvema pripadnikoma slovenske narodne skupnosti na Koroškem, ki sta bila obtožena upora proti državni oblasti v zvezi z zloglasnimi dogodki v Skocijanu, kjer so varnostni organi tako brutalno ravnali s Slovenci, da je to ravnanje moralo celo ustavno sodišče obsoditi kot protizakonito; toda pred sodiščem sedaj niso policisti, marveč njihove žrtve — Slovenci. Zastopnik obeh obtožencev je predlagal preložitev procesa v Celovec, kjer naj bi dobila možnost, da se kot pripadnika slovenske narodne skupnosti poslužita pred sodiščem materinega jezika.

Prihodnji teden, v ponedeljek 23. julija, pa se bosta morala pred sodiščem v Wiener Neustadtu zagovarjati „zločinca“, ki sta svoječasnno z napisno akcijo demonstrativno opozorila na nerešeno manjšinsko vprašanje ter zahtevala dosledno izpolnitev tozadevnih določil državne pogodbe.

Medtem ko zvezni kancler v parlamentu trdi, da se je položaj koroških Slovencev „bistveno izboljšal“, torej avstrijske oblasti še naprej uprizarjajo politične procese proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti. V trenutku, ko parlamentarne stranke ultimativno pozivajo koroške Slovence in gradiščanske Hrvate, naj se končno odločijo za sodelovanje v sosvetih, se torej nadaljujejo poskusi kriminaliziranja pravičnega boja manjšin za izpolnitev v državni pogodbi zajamčenih pravic.

V luči teh dejstev se vedno bolj kaže, da se je Avstrija s svojo manjšinsko politiko znašla na nivoju, ki bi moral biti v sramoto državi, ki se sklicuje na pravni red in demokratično ureditev. Pa tudi številne izkušnje v drugih državah dovolj jasno kažejo, da z oblastnim nasiljem in z vsiljevanjem diktatorov ni mogoče reševati spornih vprašanj.

Koroški Slovenci smo že ponovno povedali in bomo to še naprej ponavljali: s političnimi procesi nas ne bodo spravili na kolena, ker vemo, da je pravica na naši strani!

RAZVOJ V NIKARAGVI:

Osvobodilni boj proti diktaturi se bo nadaljeval

V torek je končno odstopil 53-letni nikaragovski diktator Anastasio Somoza. Somoza je še v ponedeljek hotel dati „izjavo za nacijo“, vendar je to preložil na torek. V torek pa je pisemno dal kongresu izjavo o svojem odstopu in nato javno proglasil, da je nikaragovski kongres izvolil za provizoričnega predsednika države 55-letnega Francisca Urcuya Malainisa, ki je doslej predsedoval parlamentu.

Somozova družina je, kot je znano, 42 let izvajala diktaturo v Ni-

karagvi. Od leta 1936 je po naročilu ameriške United-Fruit-Company upravljala republiko Nikaragvo; pri tem je vedno bolj bogatela, seveda na račun ljudstva, in zasedala vse važne položaje v državi. V lasti Somozove družine je okoli 30 % obdelane zemlje Nikaragve, bogastvo Somoze pa, ki je naloženo v Združenih državah Amerike, znaša menda okoli 500 milijonov dolarjev. Somozova diktatura je vsa leta bila deležna podpore ZDA, v zadnjih mesecih pa so tudi ZDA odpovedale svojo pomoč.

Državljska vojna v Nikaragvi je terjala že več kot 10.000 žrtev in je, poleg potresa leta 1972, povzročila ogromno škodo, ki jo bo le težko spet popravili. Spravila je torej Nikaragvo na rob eksistence. Somozova nacionalna garda je pregnala mnogo ljudi, deloma pa so morali tudi pobegniti, ker so jim nad glavami zrušili hiše, ki so jih po potresu leta 1972 spet zgradili.

Z na novo izvoljenim, provizoričnim predsednikom Malainisom pa se stanje v Nikaragvi ne bo izboljšalo, kajti Malainis je znan kot zvest pristaš Somoze in si je kot Somoza zadal nalogo, boriti se proti narodnoosvobodilnemu gibanju. Kot prvo dejanje po svoji izvolitvi je prepovedal vslop protivladni, ki so jo postavili sandinisti v Costa Riki, kjer so čakali na odstop Somoze. Od Združenih držav Amerike je zahtevala protivlada sandinistične osvobodilne fronte izročitev Somoze. Dejstvo pa, da je bil proglašen za provizoričnega predsednika Malainis, zvest pristaš Somoze, je dokaz za to, da Somozova diktatura še ni strmoglavljena. To se pravi, da Somozova klika še ni dokončno odklonila svoje oblasti v državi. Govorniki sandinistične osvobodilne fronte so v tej zvezi izjavili, da borba proti diktatorskim oblastnikom še ni končana, nasprotno, da se bo še poostрила, do končne zmage nad diktaturo.

V tovarni na Reberci je po enem letu spet steklo delo

Za delavce reberške tovarne celuloze in njihove družine se je ta teden začelo spet novo življenje: po enoletnem zastoju, ki je imel za posledico najprej prisilen dopust in končno odpust vseh zaposlenih, je v tovarni, ki sedaj nosi ime „Obir“, znova steklo delo. Okoli 200 delavcev in njihovih družin, pa tudi veliko število dobaviteljev lesa si je po dolgih mesecih negotovosti in strahu pred bodočnostjo končno spet lahko oddahnilo, kajti novi lastniki tovarne — slovensko-švicarska skupina — zagotavljajo, da je vsaj za deset let delo zajamčeno in za to dobo urejen tudi odkup celotne proizvodnje.

V tem smislu sta se izjavila tudi predsednik obratnega sveta župan Lubas in poslovodja Haller, ki sta oba poudarila, da pomeni ponovni začetek dela v reberški tovarni razveseljiv dogodek. To velja še posebej za prizadete delavce, ki so morali celo leto v negotovosti glede bodoče usode čakati na rešitev problema.

Znano je, da so reševanje reberške tovarne obremenili in otežkočili predvsem nacionalistični krogi, ki so s svojim protislovenskim hujškanjem skušali iz gospodarskega problema napraviti državopolitično afero. Proti njihovemu neodgovornemu rovarjenju in ogrožanju eksistence več sto družin je končno zmagala razsodnost in je prišlo do rešitve v korist prizadetih delavcev in hkrati v korist dobrega gospodarskega sodelovanja med Koroško in Slovenijo.

Ravna taka rešitev pa nacionalistom ne gre v račun, zato še naprej hujškajo in škujajo na narodnostno mržnjo. Toda njihovo enostransko govorčenje o zmanjšanem številu zaposlenih delavcev ter o znižanju zaslužkov v reberški tovarni je le preveč tendenciozno, da bi mu še kda nasedel — zlasti, če pomislimo, da so to vendar isti krogi, katerim je bila usoda vseh delavcev in njihovih družin deseta briga, ko so s svojo nacionalistično gonjo brezvestno torpedirali poskuse za rešitev tovarne in s tem delovnih mest. Razgaljene pa so bile tudi njihove laži o „slovenizaciji“ reberške tovarne: župan Lubas je nedvoumno izjavil, da narodna pripadnost pri namestitvi delavcev ni igrala vloge prej in je ne bo v bodoče; pa tudi vabila na današnjo obratno svečanost ob ponovnem začetku dela v reberški tovarni so dovolj zgovorna, saj niso tiskana v slovenskem jeziku, niti dvojezično (kar bi bilo z ozirom na sedež podjetja ter njegove lastnike in delavce povsem razumljivo in pravilno), marveč samo v nemščini.

Tako so se samozvani „branilci domovine“ spet enkrat sami razkrinkali kot nacionalistični hujškači, ki jim v resnici nikakor ne gre za koristi domovine in njenih prebivalcev, temveč samo za njihove šovinistične interese. Saj vidijo do-

movino in nevarnosti in delovna mesta ogrožena samo tedaj, kadar gre za vprašanja avtohtonega slovenskega prebivalstva ali za poglavitnega gospodarskega sodelovanja med sosednjima deželama. Povsem mirni pa ostajajo isti „branilci domovine“ v vseh nešteti primerih dejanske razprodaje koroške zemlje oziroma prehoda koroških podjetij v last tujih kapitalistov, če le-ti prihajajo iz Nemčije.

Najnovejši tak primer je tovarna celuloze v bližini Beljaka, ki jo kupuje nemško podjetje — toda ne s strani Heimatsdiensta niti v koroškem tisku ni zaslediti protestov. Vse je očitno v redu in prav, verjetno v smislu znane izpovedi ideologa koroških brambovcv Steinhilberja, ki je svoječasno nedvo-

umno zapisal, da se v letih 1918/20 niso borili za priključitev Koroške k Avstriji, temveč za „velikonemško bodočnost“. Izgleda, da na Koroškem za določene kroge še danes velja taka usmeritev obrambe domovine.

Pač pa je razveseljivo dejstvo, da se večja števila tistih, ki tako dejavnost začenjajo gledati s kritičnimi očmi — ne nazadnje za ceno osebnih izkušenj, kot smo to doživeli v primeru delavcev reberške tovarne, ki so potem hujškačem tudi dali zaslužen odgovor. Nadaljnji razvoj javnega mnenja v smeri razčiščitve pojmov, kdo resnično deluje v korist dežele in njenih prebivalcev in kdo je le samozvan „branilec domovine“, pa bo moral prej ali slej tudi na uradnih mestih privedi do spoznanja, da je vprašanje sožitja obeh narodov treba reševati v sodelovanju in v korist prizadetih, ne pa s prepotentnim vsiljevanjem diktatorov v duhu nestrpnosti in zahtev nespravipljivih nacionalistov. Primer tovarne na Reberci bi moral biti v tem smislu dobra šola: „koroška“ ali „avstrijska“ rešitev more v resnici biti samo tista, ki dejansko koristi domačim krajem in njihovim prebivalcem ne glede na jezik in narodno pripadnost.

Nimamo nobenega vzroka spreminjati stališče do sedmojuljske zakonodaje

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, sta se na Dunaju prejšnji teden odvijala dva „dogodka“, ki sta povezana z manjšinsko problematiko. V sredo so se v uradu zveznega kanclerja sestali predstavniki treh parlamentarnih strank na svojem „rutinskem“ posvetu o manjšinskih vprašanjih, v četrtek pa je bil — prav tako na sedežu zvezne vlade — na podlagi tri leta starega zakona o narodnih skupinah osnovan prvi sosvet, in sicer za madžarsko manjšino na Gradiščanskem.

O obeh „dogodkih“ lahko mirno ugotovimo, da sta le še enkrat potrdila pravilnost stališča, ki ga do take oblike reševanja manjšinskih vprašanj zavzemajo legitimna vodstva slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji. Kajti „popolna soglasnost“, ki je menda valdala na sestanku strankarske nesvete trojice, je naravnost klasičen primer prepotentnega odnosa, ki ga demonstira večinski narod napram manjšini.

Že leta 1976 je bil s podobno aroganco sklenjen zakon o narodnih skupinah — ne samo brez sodelovanja prizadetih, temveč izrecno proti njihovim upravičenim pomislekom in utemeljenim argumentom. Ker prizadete manjšine ta brezobzirni diktat dosledno odklanjajo, jih zdaj že tri leta z najrazličnejšimi metodami, ki segajo od difamiranja in poskusov razbijanja pa tja do pritiska in političnih procesov, skušajo spraviti na kolena, da bi vsiljeni zakon sprejele kljub njegovemu izrazito protimanjšinskemu značaju in se sprijaznile z vsemi diskriminacijskimi posledicami, ki jih prinaša ta restriktivna zakonodaja.

Tudi na zadnjem sestanku troedinega strankarskega vrha niso pokazali nobene pripravljenosti, odstopiti od dosedanje prakse enostranskega obravnavanja in reševanja manjšinskih vprašanj. Ni bilo govora o enakopravnem dialogu med pristojno vlado in prizadeto manjšino (kar edino bi lahko utrlo pot do skupnega in konstruktivnega iskanja sprejemljivih rešitev), temveč je bilo le

ultimativno ponovljeno povelje, da morajo manjšine sprejeti zakon o narodnih skupinah in se podrediti „rešitvi“, ki so jim jo pred tremi leti diktirali na zahtevo nemških nacionalistov. Manjšinskim organizacijam bo to povelje — kakor je razvidno iz poročil v tisku — sicer posredovano v obliki „ponovnega povabila“, naj se odločijo za sodelovanje v sosvetih; toda okolnost, kako so pri tem naravnost demonstrativno poudarjali „popolno soglasnost“ vseh treh strank, je zgovorna dovolj: ne z manjšino, marveč o manjšini, ki jo slej ko prej hočejo obravnavati kot objekt, namesto da bi jo priznali kot subjekt, ki enakopravno odloča o svoji usodi.

Takšnemu odnosu do manjšine in manjšinske problematike seveda povsem odgovarja tudi način, kako skušajo v javnosti krivdo za sedanje stanje zvaliti na manjšino. „Izogibalno zadržanje“ raznih manjšinskih skupin naj bi bilo vzrok, da „velikih delov“ zakona o narodnih skupinah še ni bilo mogoče uresničiti; toda nobene besede o resničnih vzrokih, zakaj manjšine upravičeno odklanjajo zakon, ki bistveno zožuje stvarni in krajevni obseg veljavnosti pravic, zajamčenih v državni pogodbi. Zato že vnaprej ni težko uganiti, da tudi „bela knjiga“, ki so jo spet enkrat napovedali, ne bo nič drugega kot nov poskus zavajanja javnosti.

Ob vsem tem pač upravičeno ugotavljamo, da je naše stališče glede zakona o narodnih skupinah in glede dosedanjega „avstrijskega“ reševanja manjšinskega vprašanja slej ko prej pravilno in ga zato tudi ni treba spreminjati. Na tem našem stališču tudi ničesar ne more spremeniti kanclerjeva trditve, češ da so sosveti „element soodločanja, ki bi ga težko našli kje drugje“. Kako si mi predstavljamo resnično in enakopravno soodločanje, smo že ponovno pojasnili in utemeljili, hkrati pa tudi izrazili svojo pripravljenost za takšno sodelovanje. Pri tem našem stališču ostanemo!

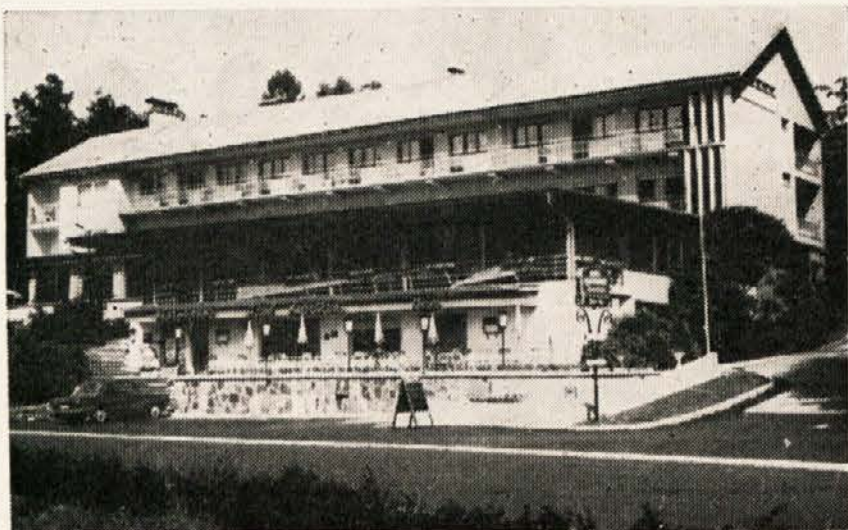
Hotel „Korotan“ prenovljen

Radenska obhaja letos svojo 110-letnico

Prejšnji teden je vodstvo delovne organizacije „Radenska“ iz Radenc priredila v hotelu „Korotan“ v Sekiri tiskovno konferenco, na kateri so zastopniki slovenskega tiska s tu- in onstran meje obvestili o obnovitvi hotela „Korotan“, ki ga opravlja sedaj delovna organizacija „Radenska“. Obenem pa so novinarjem posredovali tudi zanimive podatke o poslovanju delovne organizacije „Radenska“ v Radencih, kjer obhajajo letos 110-letnico polnjenja mineralne vode na osnovi industrijske proizvodnje.

V navzočnosti vodstva hotela „Korotan“, jugoslovanskega konzula v Celovcu Zarola Sendorja in predsednika celovške Posojilnice (ki je lastnik hotela) Kristijana Breznika je o poslovanju „Radenske“ spregovoril direktor Feri Horvat. Besede pozdrava pa je izrekel tudi župan domače občine Nikolaus Lanner, ki je označil hotel „Korotan“ kot važen sestavni del turistične ponudbe celotnega območja Vrbskega jezera. Čestital je k obnovitvi hotela, o katerem je dejal, da je zdaj dosegel „evropsko zrelost“. Obljubil

daja mineralne vode in brezalkoholnih pijač je v prvem polletju 1979 dosegla nekaj več kot 124 milijonov steklenic (93,8 milijona mineralne vode in 30,2 milijona brezalkoholnih pijač), medtem ko je znašala v enakem obdobju lanskega leta 110,4 milijona, kar pomeni porast za 12,3 odstotkov v primerjavi z lanskim prvim polletjem, pa tudi za 10,7% več kot so predvidevali po načrtu. Podobno ugodno se je razvijal izvoz, ki je bil v prvem polletju 1979 za 11% večji kot v enakem obdobju lani.

Obnovljeni hotel „Korotan“ v Sekiri ob Vrbskem jezeru spet privablja goste od blizu in daleč

je nadaljnjo podporo občine Otok in izrazil upanje, da se bo tudi oskrba z vodo, ki še ni najboljša, v kratkem izboljšala.

Namen in obseg obnovitvenih del v hotelu „Korotan“ je orisal direktor Feri Horvat. V zadnjem času je bilo v te namene investiranih 10 milijonov šilingov. Predvidena pa je tudi že druga stopnja obnovitve, ki naj bi obsegala tudi gradnjo zimskega bazena, tako da bi bil hotel potem lahko odprt tudi v drugi sezoni. Za drugo stopnjo obnovitve predvidevajo nadaljnjih 15 do 20 milijonov šilingov. Sedaj ima hotel nekaj manj sob kot pred obnovitvijo, vendar gre to v korist večjega udobja v sobah. Skupaj z depandanso ima hotel zmogljivost 150 postelj. Hotel je odprt že od 9. junija naprej in je trenutno bolj ali manj polno zaseden. Večina gostov je iz Holandije in Anglije, nekaj tudi iz Nemčije. Organizirajo jih predvsem preko agencije Jugotours, ki omogoča gostom, da preživijo teden dni ob Vrbskem jezeru, drugi teden pa na Bledu ali v kakem drugem turističnem kraju. Po 15. avgustu pa bo stekla akcija za jugoslovanske turiste, ki bodo svoje bivanje v „Korotanu“ lahko plačevali tudi v dinarjih. Odprt bo hotel „Korotan“ letos vsaj do 30. septembra, po potrebi pa tudi še dalje.

V drugem delu tiskovne konference je direktor Horvat seznanil novinarje s poslovanjem delovne organizacije „Radenska“ in pri tem opozoril na letošnjo 110-letnico industrijskega polnjenja svetovno znane mineralne vode v Radencih. Praznovanju jubileja bodo dali delovno obeležje, medtem ko bodo v okviru osrednje prireditve odprli nov hotel z 220 posteljami.

Poslovanje „Radenske“ se je v prvem polletju 1979 razvijalo ugodno. Proizvodnja vode je rasla naprej in je bilo mogoče stopnjevati tudi izvoz; prav tako je naraslo število prenočitev in bi prav gotovo dosegli še večji uspeh, če bi bile turistične zmogljivosti večje. Pro-

limonade z mineralno vodo in brez konzervansov. Pravilnost te odločitve kažejo naslednji podatki: nova vrsta brezalkoholne osvežitne pijače „Swing“ je začela „Radenska“ razpošiljati v drugi polovici 1977 in je do konca leta prodala okroglo 1,5 milijona steklenic; lani je znašala prodaja 6,2 milijona steklenic in letos v prvem polletju že blizu 5 milijonov steklenic. Na spomladanskem velesejmu v Zagrebu so bile nagrajene vse tri vrste „Swinga“: Swing tonic z zlato, Swing limona s srebrno in Swing oranža z bronasto medaljo.

Zanimivi so tudi podatki o razvoju produkcije mineralne vode v Radencih. Leta 1901 so producirali 1,5 milijona litrov mineralne vode — sedaj znaša toliko že dnevna proizvodnja. Leta 1935 je proizvodnja dosegla 8,4 milijona litrov, leta 1955 že 10 milijonov in deset let pozneje 41 milijonov. V zadnjih letih pa dosega letna proizvodnja 200 milijonov litrov mineralne vode in 50 milijonov litrov brezalkoholnih pijač, vendar bi bila lahko še večja, če ne bi nastale težave v preskrbi s steklenicami.

Turistični promet v turistično gostinskih podjetjih „Radenske“ je glede števila nočitev zabeležil v prvem polletju 1979 za 8% porasta v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta. Posebno uspešno se je razvijal promet v delovni organizaciji Naravno zdravilišče, kjer se je povečalo predvsem število gostov, ki so na zdravljenju. Delež tujih gostov pa je še vedno razmeroma skromen, saj obsega le 8,2%, delež nočitev tujih gostov v strukturi vseh gostov pa 26,6%.

Radenska bo letos že drugič gostiteljica L. C. S. konference, to se pravi mednarodne znanstvene skupine za nizkokalorične brezalkoholne pijače, katere člani so polnilci mineralnih voda iz šestih evropskih držav: Avstrije, Jugoslavije, Madžarske, Romunije, Švice in Zvezne republike Nemčije. Na konferenci, ki bo od 4. do 6. oktobra v novih prostorih hotela „Radin“, bodo sodelovali zdravniki, dietni strokovnjaki, proizvajalci brezalkoholnih pijač, predstavniki zavodov za kontrolo živil in sodelavci strokovnega tiska.

V prvih šestih mesecih tega leta so izvozili nad 6,7 milijona litrov mineralne vode (za okroglo 670 tisoč litrov več kot v istem obdobju lani). Največ mineralne vode izvažajo „Radenska“ še vedno v Avstrijo, in sicer 64% vse izvožene količine. Sledijo Nemčija, Italija, ZDA, Kanada, Švedska; porast izvoza v te dežele je znašal letos v prvem polletju 7 do 17% napram lanskemu letu.

Za domače tržišče je „Radenska“ razširila svojo ponudbo z brezalkoholnimi pijačami „Swing“, to so

Danes pred petintridesetimi leti je okoli polnoči iz neštetič radioodajnikov zadonel glas fjučerja Adolfa Hitlerja: „Če vam govorim danes, je to zlasti zato, da slišite moj glas in izveste, da sem živ in da se dobro počutim, drugič pa zato, da slišite o zločinu, ki je brez primere v nemški zgodovini. Zelo majhna klika neumnih oficirjev me je poskušala odstraniti in obenem z menoj tudi štab vrhovne komande Wehrmachta... Tokrat bomo z njimi razčistili račune na način, ki je v navadi pri nacionalnih socialistih.“

Kaj se je zgodilo?

Zares „majhna“ skupina treznih mislečih nemških oficirjev in drugih višjih činov nemške armade je spoznala, da je vojna za Nemčijo zgubljena in da so odveč vsa upanja na „čudežno orožje“, ki naj bi uničilo protiofenzivno zavezniških antifašističnih sil. V tem položaju so videli kot edini izhod, ki naj bi Nemčiji omogočil „časten poraz“ in vsaj v mejah starega rajha zagotovil njihov stari red, atentat na Hitlerja, na kar bi ta skupina prevzela državno oblast in se z zavezniškimi silami pogajala o „častnem miru“. Če bi bila ta atentat in prevzem oblasti uspela, bi se vojna po vsej verjetnosti eno leto prej končala in bi tako izostalo nadaljnje prelivanje krvi. V tem smislu zaslužijo pučistični oficirji časten spomin.

Atentat in prevzem oblasti pa sta spodletela. Nezaupanje in strahopetnost dela pučistov, amaterske priprave in neverjetni slučajni tok zgodovine za leto dni podaljšali.

Glavni organizator in izvršilec atentata je bil polkovnik von Stauffenberg. Njegovi sodelavci so bili generali Fromm, Beck, Fellgiebel in feldmaršal von Witzleben.

20. julij 1944 naj bi bil „Der Tag“. Za ta dan je bil Stauffenberg povabljen v Hitlerjev štab neke v Vzhod-

ni Prusiji, imenovan „Wolfsschanze“. Topot je Stauffenberg imel v svoji aktovki poseben material za „führerja“: v srajco zavito bombo, tempirano na deset minut. Med pogovorom „o položaju“ je Stauffenberg skrivoma odtrgal kapico na bombi, aktovko postavil k mizi, kjer je sedel Hitler, in pod neko pretvezo pet minut pred eksplozijo zapustil sejo sobo. Ob 12.42 uri je bomba eksplodirala. Kakih 200 metrov oddaljeni Stauffenberg je videl barako v dimu in plamenu in bil prepričan, da so vsi, ki so bili notri, mrtvi. Odletel je v Berlin, da bi tam prevzel komando nad nadaljnjim razvojem. Tam pa je zvedel, da je Hitler ostal pri življenju in ni bil niti teže ranjen; ožgalo mu je lase in osmodilo noge, poškodovan je bil na desni roki, v ušesu mu je počil bobnič.

Upor, ki naj bi hkrati izbruhnil v Berlinu, Parizu, Pragi in na Dunaju, je bil od Hitlerju vdanih SS-ovskih čet zaradi neštetič napak zarotnikov hitro likvidiran. Da bi si sam rešil življenje, je dal Fromm, ko je videl neuspeh puča, Stauffenbergu ustreliti. Vendar mu to ni pomagalo. Tudi on je bil med tistimi 5000, ki so bili zaradi atentata po povelju Hitlerja likvidirani: „Vsi morajo biti obešeni kot živali!“

Neuspeh atentata žal ni samo pri Hitlerju, ampak tudi pri znatnem delu nemškega naroda zapustil vtis, da je Hitler (in z njim fašizem) neranjiv in je zato on mesija nemškega naroda, ki ga je klicala „usoda“.

Usodo sebi, fašizmu in ponorelemu nemškemu narodu pa ni pisal Hitler, marveč antifašisti vseh narodov in zgodovina: 8. maja 1945 je svetu zopet zasijala svoboda in tisti umorjeni in obešeni antifašisti in sovražniki Hitlerja so z zlatimi črkami zapisani v zgodovinsko knjigo svobodoljubnih narodov, pa naj je to zdaj starim in novim fašistom po volji ali ne.

Slovinci v Italiji

se borijo za slovensko TV

Deželna televizijska postaja v Trstu je prejšnji teden začela s poskusnimi oddajami v okviru 3. mreže RAI, ki bodo v glavnem namenjene lokalnim programom. V tem okviru naj bi na podlagi zakona o reformi italijanske radiotelevizije uresničili tudi tozadevne zahteve slovenske narodnostne skupnosti v Furlaniji-Juljski krajini po posebnih televizijskih oddajah v slovenščini, kakor tudi zahteve po uvedbi televizijskih oddaj v francoskem in ladinskem jeziku. Vendar pa so se poskusne oddaje začele spet samo v italijanščini, kar predstavlja

očitno kršenje tozadevnih zakonskih predpisov.

Vodstvo RAI se pri tem „izgovarja“, da še ni prišlo do sklenitve ustrezne pogodbe med vlado in RAI, ki naj bi omogočila, da bi državna televizijska ustanova prejela potrebna denarna sredstva za pripravo in oddajanje programov za slovensko, francosko in ladinsko skupnost v Italiji.

Tako argumentiranje gre seveda povsem mimo resnice, kajti na pristojnih mestih so imeli polna štiri leta časa za podpis take pogodbe. Če tega vse doslej niso storili, je to samo dokaz, da je vzroke treba iskati drugje: namreč v dejstvu, da določnim krogom enakopravnost narodnih manjšin ne gre v račun in so celo pripravljeni, da sabotirajo tudi jasna zakonska določila — samo da manjšinam lahko kratijo njihove pravice.

V tej luči se ob tržaškem primeru nehoti vsiljuje primerjava z razmerami v Avstriji, kjer so narodnostne manjšine prav tako še zelo daleč od resnične enakopravnosti na področju radia in televizije, kakor jim je zagotovljena v državni ustavi in — kar se tiče Slovencev in Hrvatov — še posebej tudi v členu 7 državne pogodbe. Ob tej značilni „sorodnosti“ pa je treba videti še dejstvo, da je Avstrija za svojo manjšino v Italiji znala izbojevati zelo široko enakopravnost in avtonomijo tudi glede radia in televizije, medtem ko je RAI svoječasno začela s televizijskimi oddajami v nemščini brez obotavljanja in izgovarjanja, čeprav takrat tudi za Južno Tirolsko še ni imela ustreznih pogodb z vlado.

Prizadete narodnostne manjšine v Italiji so razumljivo ogorčene zaradi takega ravnanja, v katerem upravičeno obsojajo kričeč primer diskriminacije. „Resnično obžalovanje in oster protest“ pa je v tej zvezi izrazil tudi predsednik deželnega sveta Mario Colli, ki je poudaril, da je odločitev RAI izzvala vrsto protestov s strani demokratičnih sil, slovenske narodnostne skupnosti ter sindikalnih organizacij osebja deželnega sedeža RAI.

Za nove prehode

MED KOROŠKO IN SLOVENIJO

Za letošnjo jesen je v Železni Kapli predvideno zasedanje mešane avstrijsko-jugoslovanske komisije za obmejno sodelovanje. Med drugim naj bi na tem zasedanju razpravljali tudi o pobudah za ureditev novih mejnih prehodov med Koroško in Slovenijo, in sicer za mejni prehod na Pavličevem sedlu nad Železno Kaplo in mejni prehod Luže-Koprivna.

Na Pavličevem sedlu, ki je edini možni prehod z avstrijske strani v Savinjsko dolino, naj bi postopoma uredili meddržavni prehod, ki bi ga pozneje lahko prekalificirali tudi v mednarodni prehod. Tozadevno pobudo občine Mozirje je sedaj podprla tudi občina Ravne na Koroškem, ki je izrekla podporo tudi občini Globasnica in Železna Kapla v njuni prizadevanjih, da bi proučili možnosti novega mejnega prehoda Luže-Koprivna.

Občinska skupščina na Ravnah bo predlagala delegaciji SR Slovenije v komisiji za obmejno sodelovanje, da te pobude sproži in podpre tudi na jesenskem zasedanju te komisije v Železni Kapli.

Kitajska v številkah

Po dveh desetletjih „statističnega molka“ so v LR Kitajski spet objavili nove statistične podatke, ki kažejo zanimivo podobo današnje kitajske stvarnosti.

Sicer je bilo splošno znano, da je Kitajska najbolj obljubena dežela na svetu; nihče pa ni mogel natanko trditi, koliko je pravza-

prav Kitajcev. Napovedi so v zadnjih mesecih segale od 850 do 975 milijonov — prvo število so navedli sami Kitajci, drugo pa v Ameriki. Sedaj pa se je izkazalo, da so bili Američani bližje resnici: po najnovejših podatkih, ki so jih objavili v Peking, šteje Kitajska 975 milijonov ljudi, vendar skupaj s Tajvanom (Formozo), kjer živi 17 milijonov ljudi. To z drugimi besedami pomeni, da ima LR Kitajska danes 958 milijonov prebivalcev.

S to velikansko množico ljudi, katere letni prirastek znese 1,2 odstotka ali 11,5 milijona ljudi, je treba povezati tudi vse ostale podatke, ki so jih sedaj objavili. Več kot 80 odstotkov Kitajcev živi na vasi, kmetijstvo pa daje komaj 145.900 milijonov juanov (92.900 milijonov dolarjev), kar je trikrat manj od vrednosti industrijske proizvodnje. Kitajska še naprej ostaja večidel poljedelska dežela, saj je v mestih zaposlenih (v podjetjih in ustanovah) le okoli 95 milijonov ljudi.

V svojem gospodarskem poletu je Kitajska lani močno povečala vse vrste proizvodnje. Lani so nakopali 618 milijonov ton premoga (za primerjavo: v Sovjetski zvezi 796 milijonov in v ZDA 654 milijonov ton); načrpali so 104 milijone ton nafte (SZ 625 in ZDA 474 milijonov ton); proizvedli so 31,7 milijona ton jekla (SZ 166 in ZDA 135 milijonov ton).

Na Kitajskem je 850.000 študentov, to je 230.000 več kot leta 1977; srednješolcev imajo 65 milijonov, osnovnošolcev pa 146 milijonov. Lani so posneli 46 umetniških filmov, natisnili skoraj 11.000 milijard izvodov časopisov in 4,2 milijarde knjig. 63% gospodinjstev premore radio.

Delo slovenske gimnazije

prikazano v XXII. Letnem poročilu

Pred nedavnim se je končalo šolsko leto, na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu že dvaindvajseto, odkar je bila ustanovljena. Kot vsako leto, je gimnazija tudi letos ob koncu šolskega leta izdala svoje „Letno poročilo“, tokrat pod geslom „Tu smo vaši otroci“. Letno poročilo ima v glavnem nalogo, da posreduje celo vrsto najrazličnejših podatkov, ki nam omogočajo, da si ustvarimo sliko razvoja edine slovenske osrednje šole na Koroškem.

V zadnjem šolskem letu je obiskovalo gimnazijo 532 učencev in učenk, ki so bili porazdeljeni po 21. razredih. K maturi je nastopilo 37 omošolcev (21 fantov in 16 deklet), uspešno pa jih je maturiralo 32. Pregledu razredov sledijo nalogi šolskih nalog in točnejši podatki o 17. maturi. Zanimive so razpredelnice, ki dajejo pregled, kje stanujejo naši dijaki, iz katerih krajev prihajajo in katerim poklicem pripadajo njihovi starši. Največ dijakov je v šolskem l. 1978/79 stanovalo v dijaških domovih, in sicer 305. Nadaljnjih 195 se jih je vozilo vsak dan domov, 32 pa jih je stanovalo v mestu. Večina slovenskih dijakov prihaja iz okraja Velikovec (235), sledita Celovec-de-

žela (165) in Beljak-dežela (99), posamezniki pa prihajajo iz Šmohorja, Celovca in drugih okrajev. Otroci v glavnem prihajajo iz delavskih (184) in kmečkih (140) družin. Iz družin nastavljenec ali uradnikov jih prihaja 120, iz obrtniških družin pa 50. Starši devetih otrok izvajajo proste poklice.

V drugem delu letnega poročila si lahko ogledamo slike in spored letošnje akademije; sledijo ocene akademije v koroških časopisih. Zanimivi so nekateri prispevki profesorjev k dogajanju na Slovenski gimnaziji sami in k različnim znanstvenim, v glavnem pedagoškimi vprašanjem. Prof. Jože Wakounig se v svojem prispevku „Živel je mož — umrl je mož“ poslav-

lja od prvega ravnatelja, „očeta Slovenske gimnazije“, dr. Joška Tischlerja. Mag. Mirko Oražec piše o višji študijski svetnici dr. Anici Petek, ki je ob začetku leta stopila v pokoj. Bila je član profesorjskega zbora od začetka obstoja Slovenske gimnazije in se je vedno trudila, da bi zbudila v dijakih ljubezen do narave in do človeka. O slavi-slično-pedagoškem seminarju, ki je bil konec aprila na Slovenski gimnaziji, poroča prof. dr. Janko Zerzer. Kot višek seminarja ocenjuje predavanje prof. Alojza Rebule, znanega tržaškega pisatelja, ki je govoril o besedi in duhu v slovenski literaturi. Njegov govor je objavljen v letnem poročilu. Prof. dr. Anton Feinig nas v svojem spisu seznanja s hišnimi in ledinskimi imeni v Veljni vasi. Prof. dr. Anton Wutte je prispeval recenzijo knjige „Zgodovina Slovencev do leta 1918“, ki jo je napisal dvorni svetnik dr. Valentin Inzko. Dr. Dana Zwitter-Tehovnik piše o razstavi „Izselitev koroških Slovencev 1942/45“, ki so jo pripravili dijaki 7.B razreda v okviru akcije „Učenci raziskujejo sodobno zgodovino“. Razstava je bila, kot smo v našem listu že poročali zelo uspešna; dokumentacija, ki so jo sestavili učenci, je bila ena izmed petih najboljših v Avstriji in so zanj prejeli posebno nagrado.

Posebno zanimiv je prispevek „Politična izobrazba — nov učni princip“ magistra Štefana Pinterja. Spis se ukvarja v glavnem z literaturo o politični izobrazbi, skuša pa podati tudi sliko o politični izobrazbi na Slovenski gimnaziji. Dolga leta so med profesorji bili prisotni pomisleki glede politične izobrazbe, zlasti še zaradi izpostavljenosti Slovenske gimnazije raznim sovražnim napadom z nemškonalne strani — v zadnjem času pa postaja močnejša zavest, da ni pravilno usmerjati vzgojo v neko „nevtralnost“. V dijakih je potrebno vzbujati samostojno politično mišljenje in razsojanje in, kar je najbolj važno, kritičnost. O poklicnih posvetovanjih na Slovenski gimnaziji piše v krajšem prispevku dr. Stanko Čegovnik, prof. Joško Kovačič pa se bavi z glasbeno dejavnostjo naših dijakov. Poudarja predvsem potrebo aktivnega kulturnega udejstvovanja dijakov.

Poleg profesorjev je v kratkih prispevkih prišlo do besede v letnem poročilu tudi nekaj dijakov (pišejo o akademiji, potovanjih, Dunajskem tednu in zgodovinskem seminarju na Dunaju). Očitno pa so dijaki v letnem poročilu še premalo „prisotni“. Prav gotovo imajo več problemov, o katerih bi bilo važno pisati in diskutirati. Morda bo uspelo v naslednjem letnem poročilu, da se dijaki bolj vključijo — kot prispevek k demokratizaciji na Slovenski gimnaziji.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

V a b i l o

na uprizoritev
Mikelnove dramatizacije
novele koroškega pisatelja
Prežihovega Voranca

Samorastniki

v soboto 4. avgusta 1979 ob 19.30 uri in

v soboto 11. avgusta 1979 ob 19.30 uri

na prostem (v bližini Vazarja) v Spodnjih Vinarah pri Šentpri-
možu v Podjuni.

V primeru slabega vremena bosta predstavi v nedeljo (5. oziro-
ma 12. avgusta) ob istem času in na istem prostoru.

O d b o r

Skupna zbirka

štirih mladih literatov

Prejšnji teden so se koroški javnosti predstavili štirje mladi slovenski avtorji z novo knjigo, ki vsebuje njihove pesmi in prozo. Mladi avtorji so Janko Ferk iz Podgrada pri Klopinskem jezeru, Maks Domej iz Rinkol pri Pliberku, Sigi Hobel iz Bilnjovsa in Jože Kuess iz Sodražice, oba iz bilčovske občine.

Knjigo, ki vsebuje slovenske kakor tudi nemške tekste, sta izdala kulturni odsek Koroške dijaške zveze in Slovenski informacijski center, izšla pa je pod dvojezičnim naslovom „Samoumevnost nesmisla — das selbstverständliche des Sinnlosen“. Prezentacijo knjige je izvedel dr. Robert Saxer v prostorih celovške „galerije Hildebrandt“.

Vsi štirje avtorji so maturantje slovenske gimnazije in vsi pišejo pesmi in/ali prozo v obeh deželnih jezikih. Dr. Robert Saxer je ob predstavitvi knjige poudaril, da tvori koroška stvarnost nedvomno ozadje, ki močno vpliva na vsa dela avtorjev. Menil je, da si avtorji s pisanjem samim olajšajo svoj položaj, hkrati pa so tudi kritika koroške stvarnosti, npr. tistega pojma „koroške domovine“, ki ga obožujejo koroški nazadnjaki in nacionalisti. Kot zelo pogost motiv cele zbirke se pojavlja vprašanje smrti, ki je izraz razmišljanja o narodni smrti.

Knjigo, ki obsega 107 strani, lahko dobite pri slovenskih knjigar-
nah. Cena: 40.— šilingov.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU:

Pester spored za prihodnjo gledališko sezono

Prešernovo gledališče v Kranju je že objavilo repertoar za prihodnjo gledališko sezono, ki jo bo začelo v začetku oktobra z igranjem „Čakajoč na Godota“ Samuela Becketta v režiji Franceta Jamnika, ki je pred dobrimi desetimi leti v ljubljanski Drami uprizoril tudi slovensko praznizvedbo te danes klasične igre evropske avantgarde.

Spored nove sezone se bo nadaljeval še isti mesec z uprizoritvijo drame „Odstrel“ sodobnega nemškega pisatelja Franza Xaverja Kroetzja; ta uprizoritev nastaja v sodelovanju med kranjskim Prešernovim gledališčem in ljubljansko Dramo, režijo pa vodi Jurij Souček. Konec decembra bo doživela praznizvedbo „himnična tragedija“ Ivana Mraka „Van Goghov vidov ples“; režiser bo Matija Logar, igralski ansambel pa bo sestavljen iz poklicnih igralcev-gostov (medtem ko kranjsko gledališče sicer deluje le z nepoklicnimi igralci — op. ured.). Prav tako v decembru bo krstna predstava monološke igre Pavla Lužana „Jaz, kmet brez zemlje“. V začetku februarja bo za otvoritev Tedna domače drame predstava Linhartove komedije „Veseli dan ali Matiček se ženi“ v režiji Sergeja Verča.

Za mladino bodo v novi sezoni uprizorili dvojice iger, najprej antološki izbor Džorge Ahačič pod naslovom „Moliere za mlade“, potem pa delo španske avtorice M. C. Machado „Mala čarovnica, ki ni mogla biti zlobna“, oboje v režiji Lojzeta Domanjka. V okviru lutkovnega odra bosta prav tako uprizorjeni dve deli — naprej „Dve pravljici“ Jirija Streda (režija Saša Kump) in potem „To-

bija“ Zdenka Florijana (v režiji Vladimira Roosa).

Poleg predstav na domačem odru v Kranju ima kranjsko Prešernovo gledališče vsako leto na sporedu tudi lepo število gostovanj v drugih krajih. Tako so imeli na primer v minuli sezoni skupno 173 predstav, od tega pa kar 88 gostovanj. Pomembno mesto v gledališkem življenju Kranja pa zavzema tudi vsakoletni „Teden slovenske drame“, pri katerem navadno sodelujejo vsa slovenska dramska gledališča.

Dubrovniške poletne igre in Ohridsko poletje

Pred nekaj dnevi so se začele na ulicah starega mesta tradicionalne 30. Dubrovniške poletne igre. Ze 25 let je od tega, odkar je prevzel pokroviteljstvo iger predsednik republike Jugoslavije Josip Broz Tito. Za to priložnost so izdali posebno listino predsedniku Titu, izšla pa je tudi monografija „Dubrovniške poletne igre“, ki je posvečena 30. obletnici festivala in 25. obletnici, odkar je pokrovitelj festivala predsednik Tito. Obsežna publikacija prikazuje razvoj Dubrovniških iger od ustanovitve do danes, in sicer s fotografijami, teksti in statističnimi podatki. Monografija pa vsebuje tudi čestitke predsedniku Titu. Na dan otvoritve se je sestel svet festivala, ki je sklenil, da podeli k srebrnemu jubileju predsedniku Titu priznanje in posebno listino.

Na sporedu Dubrovniških poletnih iger, ki bodo trajale tja do 24. avgusta, je letos cela vrsta dramskih, koncertnih in folklornih prireditev, vseh skupaj jih je letos 105. Sodelovalo pa bo okrog 200 umetnikov iz dvajsetih držav. V zadnjih 30. letih je videlo predstave na Dubrovniških poletnih igrah skoraj milijon obiskovalcev. Na prizoriščih starodavnega obmorskega mesta je od ustanovitve bilo odigranih že 1.070 dram, obiskovalci so lahko prisluhnili 1.057 glasbenim nastopom in si ogledali 395 folklornih predstav. Visoko število obiskovalcev pri prireditvah in predvajanjih in razna odlikovanja so

dokaz za to, da je Dubrovniški festival zelo uspešna prireditev, ki nagovori s svojim repertoarjem poleg domačinov tudi goste iz tujine, ki preživljajo počitnice v Dubrovniku in okolici.

Dubrovniške poletne igre pa niso edina prireditev te vrste. Tudi Ohrid nudi turistom in domačinom izrazite kulturne užitke v okviru takozvanega Ohridskega poletja. Medtem ko je pri Dubrovniških poletnih igrah ravnotežje med dramskimi in glasbenimi predstavami, pa je večji del Ohridskega poletja sestavljen iz glasbenih prispevkov. Tradicionalni makedonski festival je bil slovesno odprt 12. julija, prizorišče pa je Samuilova trdnjava nad Ohridskim jezerom. V okviru otvoritvenih slovesnosti je nastopil baletni ansambel Makedonskega narodnega gledališča iz Skopja z „Ohridsko legendo“ Stevana Hrističa.

Na sporedu je letos 42 koncertnih, gledaliških in folklornih prireditev, nekatere pa bodo predvajali v znameniti katedrali Svete Sofije. Letošnji program je zelo pester. Največji del je namenjen delom in tudi izvedbi makedonskih umetnikov. Tako na primer bo makedonska izvedba Mozartovega Requiem. Nastopali bodo v okviru Ohridskega poletja še mešani zbor in komorni orkester skopske televizije, skopski pihalni kvintet in veliko število posameznih

makedonskih glasbenih umetnikov. Tudi v okviru dramskih prireditev bodo nastopali Makedonci (narodno gledališče iz Niša, gledališče iz Kumanovega itd.).

Poleg makedonskih umetnikov bo nastopilo tudi več umetnikov iz inozemstva, med drugimi tudi godalni kvartet iz Avstrije. Zelo bogat je letos tudi glasbeni prispevek iz Slovenije. Tako bo nastopil 26. julija Slovenski komorni orkester pod vodstvom Antona Nanuta. Skupaj z znamenitim zborom Romunskih madrigalistov bo Slovenski komorni orkester izvedel Bachov „Matejev pasijon“; solista bosta dva slovenska pevca. V katedrali Svete Sofije, ki ima izvrstno akustiko, bosta avgusta nastopila slovenski violončelist Ciril Škerjanec in pianist Aci Bertonec. V okviru Ohridskega poletja pa bo nastopil tudi Slovenski oktet. Omenili je v tej zvezi še treba, da bo Slovenski oktet nastopil tudi na polnočni serenadi Dubrovniških poletnih iger.

Obe prireditvi, tako Dubrovniške poletne igre kot tudi Ohridsko poletje, imata že dolgoletno tradicijo. Obe sta si v teku svojega obstoja priborili ime, ki je garancija za kvaliteto in jamstvo, da nastopajo vrhunski umetniki iz več dežel. Bil bi torej zares izvrsten kulturni užitek, odzvati se pri priložnosti vabilu vsaj enega od teh festivalov.

Slovenski ansambel „Veseli vandrovčki“ iz Kanade navdušili

V soboto 14. julija je Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu priredilo kulturni večer, katerega so se poleg domačinov od blizu in daleč udeležili tudi številni turisti, ki uživajo dopust v naših krajih. Posebnost tega večera je bilo vsekakor gostovanje slovenskega ansambla „Veseli vandrovčki“ iz Kanade, ki je žel pri publiki velik aplavz. Slovenska prosvetna društva na južnem Koroškem že vrsto let prirejajo kulturne in pevske koncerte, predvsem z namenom, da tujce, ki pridejo v našo deželo na počitnice oziroma na dopust, seznanijo s kulturnim in družabnim življenjem naše narodne skupnosti na Koroškem. To predvsem zaradi tega, ker koroška in avstrijska javna občila kaj rada zamolčijo, da na južnem Koroškem živijo in delujejo tudi sodeželani slovenske narodnosti.

Sobotna prireditev v Bilčovsu je bila lep doprinos v korist spoznavanja obstoja naše narodne skup-

nosti, ki se mora trdo boriti za svoj obstoj.

Prireditev v nabito polni Miklavževi dvorani je otvoril mešani zbor SPD „Bilka“ pod vodstvom Jožka Bostjančiča. V okviru spretno naštudiranega programa je poleg mešanega zbora nastopil tudi moški pevski zbor prav tako pod vodstvom Jožka Bostjančiča; štirje pripadniki glasbene šole v Bilčovsu (kvartet s petjem), pevki sestre Velik ob spremljavi s kitaro in kot posebnost slovenski ansambel „Veseli vandrovčki“ iz Kanade. Povezavo med posameznimi pevskimi točkami sta odlično izvedli Gasser Anica in Ogris Geli, katerima velja posebna zahvala za uspešen potek kulturnega večera, saj sta dekleti imeli odgovorno in hkrati hvaležno vlogo, zbranim tujcem tudi v nemškem jeziku raztolmačiti vsebino pesmi, ki so jih lepo ubrano zapeli oziroma zaigrali nastopajoči prosvetaši.

Zadnja skupina, ki je nastopila na bilčovskem kulturnem večeru je bila težko pričakovani ansambel „Veseli vandrovčki“ iz Ka-

nade. Njihov menager, ki je predstavil vsakega posameznega člana ansambla in to na zelo duhovit na-

ga materinskega jezika, vendar s to razliko, da jim v daljnji Kanadi zaradi tega ne dela nihče težav in preglavic. Nemalo začudena pa je bila publika, da je spregovoril Slovenec iz Kanade tudi v nemškem jeziku, kar je izvalo zlasti pri nemški publiki navdušen aplavz. K ansamblu z odlično pevko, lahko samo rečemo, da je perfekten in da se ne čudimo, da so v Kanadi med najbolj privlačnimi ansambli te daljne dežele.

Po odlično uspelem kulturnem programu so slovenski godci iz Kanade, oblečeni v slovenske narodne noše, odlično skrbeli za ples in dobro razpoloženje, ki je trajalo dolgo v noč. Simpatični godci s pevko so s svojim izvajanjem zadivili vse do kraja — staro in mlado, domačine in goste — tako da lahko rečemo, da je bila to edinstvena prireditev in da je mnogo doprinesla k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in spoštovanju, kar je tisto, kar si koroški Slovenci iz srca želimo. Da so pri tem Slovenci iz Kanade igrali še posebno vlogo, je pa še tem bolj razveseljivo.

Podobna prireditev z „Veseli vandrovčki“ pod motom „S pesmijo in plesom v poletje“ je bila tudi v nedeljo 15. julija pri Rutarju v Žitari vasi, kjer so poleg njih nastopili moški zbor domačega SPD „Trta“ in obirski ženski oktet z novim programom pesmi, ki so jih vtisnili na pravkar posneto 2. ploščo. Tudi ta prireditev je lepo uspela in je odlično koristila svojemu namenu.

Socialno-geografski raziskovalni tabor Pomurje 79

Prvi teden v juliju sem se udeležila mladinskega socialno-geografskega tabora Pomurje 8. Hotela sem se namreč prepričati, kakšno je sožitje med madžarsko narodnostjo in večinskimi narodom ob madžarski meji.

Sedež letošnjega tabora je bil v osnovni šoli Hodoš, kjer je bila tudi organizirana prehrana in prenočišče. Mladinci smo se zbrali iz vse Slovenije, iz Avstrije pa sva bili le dve udeleženci in sicer iz slovenske gimnazije v Celovcu. Hitro smo sklenili prijateljske stike, zlasti tudi zaradi tega, ker je večina mladine matičnega naroda hotela spoznati položaj koroških Slovencev v Avstriji.

Veliko smo brali, poslušali mentorje, ki so vodili tabor in druge sodelovalce inštituta za geografijo na ljubljanski univerzi. Naša praktična naloga na taboru pa je bila terenska raziskava, anketiranje, kartiranje in

zbiranje podatkov. Zbrani material smo analizirali, narisali karte, diagrame, grafikone in napisali kratko poročilo o rezultatih naših raziskav, ki smo jih na zaključni prireditvi predstavili številnim gostom — strokovnjakom iz cele Jugoslavije.

Za vse ostale, ki niso imeli možnosti udeležbe na tem taboru, pa hočem na kratko podati rezultat raziskovanja, glede funkcionalnosti dvojezičnosti v Prekmurju:

V Murskosoboški občini leži ob madžarski meji narodno mešano ozemlje. Namen letošnjega raziskovalnega tabora je bil tudi v tem, da bi ugotavljali odnose med slovensko in madžarsko narodnostjo v Hodošu. Raziskava pa se je vpredvsem omejila na uporabo teh dveh jezikov v javnosti in doma. Pokazalo se je, da večina prebivalstva uporablja doma madžarski jezik, v javnosti pa oba.

Predvsem mlada generacija uporablja enakopravno in brez negativnih predsodkov oba jezika. To pa je predvsem zasluga uvedbe dvojezične osnovne šole v Hodošu, ki obstaja že 20 let. V šoli imajo tudi vzgojnovarstveno enoto, kjer najmlajše izpopolnjujejo v znanju materinsčine in jih navajajo na jezik druge narodnosti.

Kar pa je takoj vzbujalo mojo pozornost, so bili dvojezični topografski napisi na narodno mešanem območju.

V Hodošu samem zelo povdarjajo pravice narodnosti, to so ustrezno nadaljevanje uporabe narodnega jezika in kulture ter ustrezen razvoj ekonomskega življenja. Vsak pripadnik tuje narodnosti naj bi govoril svoj jezik, to se pravi materinsščino (madžarščino oz. slovenščino), vendar naj bi se med seboj vsi razumeli. To medsebojno razumevanje pa naj bi bile posledice dvojezičnih osnovnih šol in v prihodnosti tudi srednjih šol v Prekmurju. Raziskovalni tabor je bil za vse zelo poučen, ker smo se praktično seznanili s problemi tega dvojezičnega območja. Zlasti je bil zanimiv zato, ker smo v ta kraj prišli z netočnimi predstavami o življenju in delu madžarske narodnosti v tem delu Slovenije.

Nada Inzko

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

folklorno srečanje

v nedeljo 29. julija 1979 v Železni Kapli

S p o r e d :

13.30 godba na pihala (koncert na zbirališču pred Glavno šolo)
14.00 povorka sodelujočih folklornih skupin s Koroške in Slovenije do hotela Obir, kjer bodo folklorni nastopi
Sledi ples na prostem z ansambлом „Obirkvintet“
Za jedačo in pijačo je preskrbljeno.

Gostje in domačini prisrčno vabljeni!

28. lesni sejem v Celovcu

Celovski sejem bo letos že 28. odpel svoje razstavne prostore. Od 11. do 19. avgusta bo razstavljalo svoje produkte na približno 100.000 m² obsegajočih razstavnih prostorih lesnega sejma 1.600 razstavljalcev. Poleg razstav pa bodo tudi letos na sporedu strokovna zasedanja in predavanja. Na čelu predavanj stoji letos 10. mednarodni gozdarski simpozij, ki bo trajal od 13. do 15. avgusta. Mednarodno priznani strokovnjaki in znanstveniki se bodo pogovarjali o pomenu pogozdovanja, temu zasedanju pa bo priložena ekskurzija, ki bo vodila strokovnjake tokrat na jugoslovansko ozemlje.

Načrtovano je letos tudi 17. delovno zasedanje novinarjev, ki so

špecializirani na lesno gospodarstvo, obravnavali pa bodo vprašanje pogozdovanja v Italiji. 13. 8. bo dan avstrijsko-italijanskega lesnega trgovanja, na katerem bodo strokovnjaki diskutirali o položaju na lesnem trgu.

Tudi letos bodo strokovnjaki postavili na razstavnem prostoru žago, katero si bodo ogledali obiskovalci lahko pri obratovanju. Zvezni svet za lesno gospodarstvo pa bo letos zastopani s lastno informacijsko stojnico k temi „varčevanje z energijo“.

Lesni sejem v Celovcu bo imel kakor vedno tudi letos mednarodni karakter. Zastopanih bo več dežel, med njimi so najbolj važne Zvezna republika Nemčija, Italija, Jugoslavija, Poljska, Romunija in Madžarska.

Pred nekaj dnevi je prišlo v tej zvezi do intenzivnih pogovorov o sodelovanju med gospodarsko zbornico Slovenije in celovskim sejmom. V središču so stala vprašanja o sodelovanju na gospodarski ravni, ki se bo v bodočnosti še intenziviralo. Predsednik zbornice Slovenije, Andrej Verbič, ki se je udeležil pogovorov, je zagotovil razširitev udeležbe Ju-

Rožek - nova maša

Sobota 7. in nedelja 8. julija sta bila dva velika in pomembna dneva rožeške fare, saj je tokrat domačin iz Rožeka Marijan Schuster obhajal prvo sveto mašo. Novomašnik izvira iz znane Postranjakove družine iz Brega in Štikrove družine iz St. Petra pri St. Jakobu. Bil je absolvent Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, bogoslovje pa je študiral v Solnogradu (Salzburgu). Študij je zaključil z naslovom magister.

Novomašnika je domače prebivalstvo sprejelo v soboto pred župniščem. Pripravili so mu lep kulturni program s petjem domačega pevskega zbora, ki ga je vodil novomašnikov brat Aleksander ter petjem nemškega pevskega zbora. Seveda niso manjkali recitatorji, ki so se v obeh deželnih jezikih poklonili novomašniku. V popestritev slavnostnega sprejema so bili tudi športniki in gasilci. Slovesnost se je nadaljevala v cerkvi, kjer je pridigal magister Hanzej Olip, provizor iz Šmarjete.

Naslednjega dne v nedeljo se je zbrala velika množica pred novomašnikovim domom v Rožeku, ki ga je nato spremljala v obliki velike procesije do oltarja, ki so ga farani posebej uredili v Liechtensteinovem drevoredu. Pri maši je pel domači pevski zbor okrepjen s Šentjakobčani pod vodstvom prof. dr. Antona Feiniga. Tokrat je pridigoval dr. Andrej Kajžnik (doma iz Svate). Po 40 letih je bilo prvič, da je domačin bral novo sveto mašo, zato je bil ta dogodek še posebno pomemben za našo faro in okolico, ki ga je tudi temu primerno počastila.

Mlademu novomašniku želimo v njegovem poklicu mnogo notranjega zadovoljstva in sreče.

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobri vasi vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo 22. julija ob 20. uri v kulturnem domu v Dobri vasi

Nastopajo: mešani pevski zbor in folklorna skupina SPD „Srce“ ter ansambel Hanzija Artača

Prisrčno vabljeni!

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine v Pliberku vabi na

POHOD NA PECO

v nedeljo 22. julija 1979

Zberemo se ob 3.30 uri v Večni vasi pred verkvijo. Prijatelji gora prisrčno vabljeni. Za okrepčilo je poskrbljeno. Ob slabem vremenu bomo preložili pohod za 14 dni.

goslavijske na lesnem sejmu v Celovcu. Govora je bilo o povečanju jugoslovanskega paviljona in razširitvi informacijske dejavnosti. Pogovori so bili viden znak obojestranskih prizadevanj za boljše sodelovanje.

Mednarodnega lesnega sejma v Celovcu se udeležijo vsako leto več razstavljalcev, zato postaja tudi ponudba vsako leto pestrejša. Letošnji program pa je vsekakor dokaz, da bo Celovski lesni sejem tudi letos izpolnil zastavljene naloge, v interesu proizvajalcev, predelovalcev in konzumentov.

Kapelčani peli na Proseku pri Trstu

Na tradicionalnem srečanju pevskega zbora iz štirih predelov slovenskega ozemlja, ki sta ga priredila prosvetno društvo Prosek-Kontovel in pevski zbor Vasilij Mirk, so bili zastopani poleg Štajercev, Gorenjcev in Slovencev iz Italije tudi koroški Slovenci. Zastopal je koroške Slovence pri tej priložnosti mešani pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ iz Železne Kaple, pod vodstvom Jožka Wrolicha. Štirje zbori iz različnih slovenskih predelov so si izmenjali prijateljske pozdrave in voščila. Med drugim so zapeli nazadnje še združeni v en zbor štiri pesmi, ki so se jih prej posebej naučili.

Predsednik proseško-kontovskega društva Srečko Orel in tajnik Slovenske prosvetne zveze Dušan Kalc sta v svojem govoru v okviru prireditve poudarila važnost takšnih prireditev, ki prispevajo svoj delež k utrjevanju prijateljskih vezi med raznimi predeli slovenskega prostora. Važne pa so tovrstne prireditve tudi za ohranitev in razvoj slovenske narodnostne skupnosti.

Slovo od konzula Petra Zupančiča

Na poslovilnem obisku, ki ga je pripravila Zveza slovenskih organizacij v čast jugoslovanskemu konzulu Petru Zupančiču, ki se poslavlja in se bo v kratkem vrnil v Slovenijo, je predsednik ZSO dr. Franci Zwitter v zahvalo za vso prizadevnost in korist slovenski narodnostni skupnosti na Koroškem Petru Zupančiču izročil lesorez (Sejmarja) znanega koroškega slikarja dr. Wernerja Bega.

Borovlje: Polagali so račun o delu

V soboto 14. julija je imelo naše slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ v svojem društvenem prostoru občni zbor, katerega so se poleg članov društva udeležili tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek, tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser, občinski odbornik boroveljske občine Feliks Wieser pd. Šašel ter predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Vrtača“ iz Slovenjega Plajberka Janko Malle.

Predsednik društva zaslužni prosvetaš Andrej Wieser je v imenu društva prisrčno pozdravil vse navzoče, prav posebno pa že zgoraj omenjene predstavnike, ki so ob tej priložnosti tudi spregovorili ter izrazili priznanje društvu, ki je v zadnjih letih pokazalo izredno prosvetno dejavnost in zaželeli dober potek občnega zbora.

Predsednik Andrej Wieser je v svojem delovnem poročilu orisal dejavnost društva od zadnjega občnega zbora, dne 26. aprila 1975 pa do danes. S ponosom je lahko ugotovil, da je društvo imelo v tem času skupno 24 prireditvev in obliki gostovanj, predavanj, izletov, predvajanj filmov itd. Kot lepa obogatitev društva je bil 20. maja 1975 leta ustanovljeni narodna zabavni ansambel „Drava“, ki je medtem nastopil na številnih prireditvah domačega društva in pa tudi v Sloveniji in celo v Švici. Nadaljnji uspeh društvenega delovanja je bila ureditev dvorane pri Cingelcu. Po posredovanju Slovenske prosvetne zveze je delovni kolektiv „Slovenija

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ v Škocijanu vabi na

„PESTER VEČER“

v petek 20. julija 1979 ob 20. uri pri Francu Piceju na Žamnjah.

Sporod oblikujejo: trio „Korotan“ s pevci domači moški zbor
Za ples bo igral ansambel „Obirkvintet“ iz Žel. Kaple

Prisrčno vabljeni!

tako da se je lice dvorane bistveno spremenilo.

Najbolj uspeša in najbolj množična prireditev, ki je bila izvedena skupno s Slovensko prosvetno zvezo, je bila 26. junija 1977 in sicer

v novi dvorani Mesne hiše v Borovljah. Ta prireditev, na kateri so sodelovali pevski zbori iz Bilčovsa, Kolmare vasi, Loč, Sel, Slovenjega Plajberka in Šentjakoba v Rožu, je obiskalo nad 700 ljudi.

Naj še omenimo, da so se naši prosvetaši udeležili tudi mednarodnega srečanja slovenskih planincev treh dežel v Podnu ter da so sodelovali na vseh demonstracijah za pravice koroških Slovencev, ki sta jih organizirali obe politični organizaciji koroških Slovencev.

Kot poseben uspeh društva naj še omenimo, da so prosvetaši uredili tudi društveno sobo, ki sedaj omogoča delovanje tudi v zimskem času. Za to je bilo treba urediti električno kurjavo.

Predsednik je izrekel prisrčno zahvalo vsem, ki so tako požrtvovalno pomagali. Posebno pa se je zahvalil Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu, ki je pri organizaciji prireditvev, zlasti pa pri obnovi dvorane pri Cingelcu in društvene sobe v Borovljah nudila ustrezno pomoč. Zavedamo se, je dejal predsednik, da brez pomoči naše kulturne centralne organizacije ne bi bilo mogoče izvesti tega, kar sedaj imamo. Tu naj še enkrat imenujem podjetje Slovenija les, ki nam je poklonilo sedeže za dvorano pri Cingelcu. Svoje delovno poročilo je predsednik končal z besedami: „obračam se s prošnjo na našo mladino, da bi stopala po poti naših prednikov, ki so globoko zaorali našo zemljo in sejali seme, ki še danes dobro rodi, seveda, če jo pravilno obdeluješ. Samo delo za narodov dobrobit je garant za naš nadaljnji narodni obstoj“.

Pri volitvah je bil dosednji predsednik ponovno in soglasno potrjen za predsednika. Za podpredsednika je bil izvoljen Verdel Melhior, za tajnika Wieser Andrej mlajši, za blagajnika pa Pepi Šašel.

Ponovno izvoljeni predsednik se je iskreno zahvalil za izkazano zaupanje in hkrati izrazil željo, da bi ga pri tem delu, ko se gre za obstoj naše narodne skupnosti vsi podprli.

Minimundus vabi

Minimundus, mali svet ob Vrbskem jezeru, nudi letos poleti svojim obiskovalcem novo atrakcijo. Julija in avgusta, vsako sredo ob 19.30 uri je namreč na sporedu večerni koncert, katerega obiskovalci lahko obiščejo, če plačajo normalno vstopnino. Te večerne prireditve naj bi imele namen, privabiti čimveč turistov, vrhu tega pa naj bi dale tudi kulturni okvir „malemu svetu“ ob Vrbskem jezeru.

Nastopilo bo v teku teh dveh mesecev devet skupin, pretežno zbori in instrumentalne skupine iz cele Koroške. Prireditelji so menja, da so sestavili program, ki bo nagovoril goste iz tu- in inozemstva, predstave pa bodo na prostem, na ozemlju Minimundusa. Potrebno bo torej k uspehu koncertov, da tudi vreme doda svoj delček. To se pravi, da bodo srede, zlasti pa še večeri, morali biti topli in lepi.

Ob slabem in deževnem vremenu bodo predstave izpadle. Prireditelji bodo v tem slučaju pravočasno odpovedali koncerte v radiu, vrhu tega pa bo na to še opozarjala tabla pri blagajni.

Poleg koncertov pa ima minimundus letos še nekaj atrakcij, tako na primer lep nov vodomet, obdan s klopki za odpočitek. Za naslednja leta pa je načrtovano tudi več novih modelov (na primer Brucknerjeva hiša, cesarski dom iz Speyer-a...). S pomočjo različnih poslanic pa skuša Minimundus dobiti še več novih načrtnih podlag znanih stavb iz več dežel, ki bodo omogočile, da bo Minimundus nudil v bodočnosti svojim obiskovalcem še več lepih in zanimivih stavb v miniaturo.

Nagrada ansamblu „Hanzi Artač“

S podelitvijo nagrad in priznanj se je v nedeljo popoldne v Števerjanu zaključil letošnji 9. festival narodnozabavne glasbe, ki mu je sledila navdušena množica poslušalcev z obeh strani meje, Slovencev in Italijanov. Skratka, bil je pravi ljudski praznik, ki ga niso skalili grozeči nevihtni oblaki.

Prvo nagrado za najboljšo melodijo je ocenjevalna komisija podelila ansamblu Hanzi Artač za melodijo „OB REKI DRAVCI“ na besedilo Milke Hartmanove.

Foleg denarne nagrade v višini 150.000 lir, so podelili tudi trofeje ansambla Lojzeta Hledeta ter pokal Goriške hranilnice.

Dve zlati maši zaslužnih duhovnikov

Ceprav malo pozno, vendar moramo poročati, da naše sončne Radiše letos ne morejo iz slavja in praznovanj.

Meseca maja smo imeli birmo, nato smo otvarjali naš lep kulturni dom, meseca junija nas je obiskal škof Kunachery iz Indije in 26. avgusta pa bo naše SPD praznovalo 75-letnico obstoja.

Dne 1. julija pa je obhajal naš dobri župnik Ludvik Jank svojo 50-letnico mašniškega posvečenja, torej je postal zlatomašnik.

Na to slavo se je pripravljala cela fara. Dekleta so pletla vence, fantje so pripravljali slavalok, pevci so pridno vadili, da bi tako s svojim ubranim petjem povišali izredno slavo.

Zbrala se je cela fara, prišlo pa jih je tudi veliko iz jubilarne rojstne fare St. Pavla v Ziljski dolini. Sprejem zlatomašnika je bil veličasten. Prišli so njegovi sorabje župnik Franc Posch iz Globasnice, domačin Janko Lampichler, ki je obhajal tudi 40-letnico mašniškega posvečenja ter dekan Filip Milonig. Ti vsi so ga spremljali od farovža do cerkve, domači mešani pevski zbor pa je v pozdrav zapel pesem. Otroci iz ljudske šole so pozdravili slavljence v obeh deželnih jezikih z deklamacijami in pesmijo. Otroke sta vodila ravnateljica Neži Povše in učiteljica Marija Woschitz.

V imenu farnega odbora je jublanta pozdravil Janko Tolmajer starejši, nato so se vsi podali v obliki procesije v cerkev. Ob somaševanju župnika Poscha ter Lampichlerja je zlatomašnik daroval sveto mašo. Zahvalil se je vsem, ki so mu pripomagali, da je prišel do te vzvišene službe, prav posebno pa ameriškemu dobrotniku, ki ga je nad 12 let finančno podpiral in seveda tudi vsem radiškim faranom, ki so mu vedno bili vseh 47 let v pomoč kjerkoli je to bilo potrebno.

Naš župnik Ludvik Jank se je rodil 13. avgusta leta 1903 pri Boštu v St.

Pavlu ob Zilji. Oče Vincenc je bil mežnar in organist v šentpavelski cerkvi. Mati Marija pa je bila doma na Krnici pri St. Pavlu. Imeli so majhno kmetijo in pet otrok. Ker je bil Ludovik priden, so ga dali v šole in tako je postal duhovnik. 30. junija 1929 je bil posvečen v mašnika, posvetil ga je škof Adam Helfter, primicijo pa je imel v St. Pavlu. 1. septembra 1932 je prišel za provizorja na Radiše, tri leta pozneje pa je bil umeščen za radiškega župnika. Naš mladi Jank je takrat mnogo delal na kulturnem področju. Prirejal je sestanke ter zbiral takratno radiško mladino. Leta 1941 je moral tudi on kot veliko drugih slovenskih duhovnikov v celovško gestapovsko ječo, nakar so ga premestili v nemško faro. Junija 1945 se je vrnil na svojo župnijo na Radiše, kjer je še sedaj naš dobri dušni pastir. Koliko je naredil dobrega — nabavil je dvakrat zvonove, popravljal in obnovil cerkev že tretjič ter napravil še mnogo drugih dobrih del. Prav posebno pa smo veseli, da je pripomogel, da je prejšnji farovski skedenj dobilo radiško prosvetno društvo, tako da smo prišli do ene najlepših dvoran na Koroškem.

Jubilantu želimo mnogo sreče in za-

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjunu vabi na

KULTURNI VEČER

v petek 27. julija 1979 ob 20. uri pri Urniku — Wutte Janez v Veselah

Sporod bodo izvajali: folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple mešani pevski zbor domačega društva „Danica“ Za ples bo igral „Obirkvintet“ iz Železne Kaple

Prisrčno vabljeni!

Postojna: počastitev pedagogov upokojencev

V Postojni so se pred nedavnim zbrali bivši učitelji in profesorji iz Primorske, ki so za časa Italije pod najtežjimi pogoji skrbeli za to, da slovenski materinski jezik ni prišel v pozabo. Vsi — 80-letniki — so prjeli za to odgovorno in nenevarno delovanje cvetje in priznanja.

Pedagogom veteranom je dobrodošlico želel sindikat in občinska izobraževalna skupnost. Prav, posebno prisrčno pa so počastili sivolase profesorje in učitelje šolarji iz Postojne, ki so jim izrekli iskreno zahvalo za poučevanje in sodelovanje z ljudstvom v času, ko so Primorci zatirali fašisti in naglasili, da so primorskim Slovincem ohranili najdražjo svetino — materin jezik — slovenščino.

Svoja izvajanja so zaključili z besedami: tudi mi najmlajši čestitamo 80-letnikom učiteljem, kajti brez njihovega nesebičnega dela v šoli, ne bi bilo tega, kar žanjemo mi. Hvala vam! Vi ste nam svetel vzgled borbenosti, poštenosti in narodne zavesti.

dovoljstva in da bi ga imeli še dolgo med nami.

Naj ob tej priložnosti na kratko sporačimo, da je zlato mašo obhajal tudi župnik v pokoju Anton Kuchling, katerega zibelka pa je bila v Podjuni v doblavaški fari. Njega je službena dolžnost zanesla na Bistrico ob Zilji, kjer je služboval celih 44 let. Kot pravega ljudskega duhovnika, ki je živel z ljudstvom in z njim trpel, so tudi njega nacisti leta 1941 pahnili v gestapovske zapore iz katerih se ni smel več vrniti v svojo faro. Moral je v nemško faro. Po vojni se je spet vrnil na Bistrico, kjer so ga farani sprejeli z velikim veseljem in častmi.

Njegovo dolgoletno službovanje na Bistrici je zapustilo vidne sledove. On je vreden naslednik slavnega Majarja Ziljskega, ki je v prejšnjem stoletju služboval v sosednji fari na Gorjah (danes fara Bistrica na Zilji) in budil ljudstvu narodno zavest, da ohrani to kar je najdražje — materinski jezik.

Župniku Antonu Kuchlingu, ki danes živi v domu šolskih sester v Šentpetru pri Šentjakobu v Rožu, želimo na njegovi nadaljnji življenjski poti mnogo sreče in zdravlja.

„Lutke mladje“ in „oder mladje“

200. in 50. predstava

Konec junija je imela lutkovna skupina „lutke mladje“ svojo 200. predstavo. Uprizorila je v gospodinjstvi šoli v Šentpetru pri Šentjakobu v Rožu igro „Volk in kozlički“. S to igro je nastopala že po več dvojezičnih vaseh Koroške, po Jugoslaviji in na dvojezičnem ozemlju Italije.

Skupino „lutke mladje“ so ustanovili nekateri člani Koroške dijaške zveze jeseni leta 1974 na pobudo Nužjeja Tolmajerja. Zveza kulturnih organizacij iz Slovenije pa je poslala režiserja Tineta Varla, ki je člane skupine seznanil s svetom lutk. Od leta 1974 se je skupina vsako leto naučila novo igrico, ki jo je potem predvajala po dvojezičnih vaseh na Južnem Koroškem, pa tudi v inozemstvu. Člani so se udeležili že več seminarjev, tako v Izoli, v Dolenjskih Toplicah, v Piranu in v Ankarani, na katerih jim je bilo omogočeno, izpopolnjevati svoje znanje.

Lutke in kulise so pod strokovnim vodstvom Brede Varlove delali člani „lutk mladje“ kar sami, tehnično opremo je kupila KKZ, osveščila pa je

podarila lutkarjem Zveza skupnosti otroškega varstva SRS.

Lutkarji s svojimi predstavami zanjejo mnogo uspeha pri naših najmlajših, sodelovali pa so tudi že na več srečanjih slovenskih lutkarjev, kjer so dobili priznanja, in tudi pri srečanjih lutkarjev v Avstriji.

Tudi skupina „oder mladje“ je pred kratkim imela jubilejni, in sicer petdeseti nastop. Skupina „oder mladje“ ima precejšnje uspehe, zlasti kar se tiče komunikacije s publiko. Tudi tej skupini je omogočila Zveza kulturnih organizacij iz Ljubljane izobraževalni seminar, kot režiser pa je skupino podpiral in ji stal ob strani z nasveti Franci Končan. „Oder mladje“ je nastopal po dvojezičnih koroških vaseh, v Jugoslaviji in Italiji, na beograjskem festivalu „Bifet Levo“ pa je celo, z eno drugo avstrijsko skupino iz Gradca, zastopal Avstrijo. Skupina je vsekakor zelo uspešna, kar dokazuje na primer tudi letošnji nastop v okviru „Spektruma“ v Beljaku.

Obema skupinama, „lutkam mladje“ in „oder mladje“, želimo tudi v bodoče čimbolj uspešno delovanje.

Ohcet v Ljubljani

Poročali smo že, da je letos po večletni prekinitvi, Ljubljana praznovala spet tradicionalno ohcet in sicer tokrat po prekmurskem običaju. Ožvitev te prireditve je privabila več tisoč obiskovalcev, ki so si ogledali dogajanja in razne šege okoli te pristne „ohceti v Ljubljani“. Prireditev je trajala ves teden, višek pa je dosegla v soboto 14. julija, ko je na ljubljanskem magistratu podpisalo trinajst parov poročne listine.

Zastopani so bili na tej prireditvi pari iz več različnih dežel, tako na primer iz Švice, Zveze republik Nemčije, Italije, Češke, Avstrije itd. Koroška je bila zastopana z dvema paroma, od katerih je eden zastopal tudi slovensko manjšino. Bila sta to Folti Hartmann in Marica Tischler, ki sta si dala roko na tradicionalni kmečki ohceti v Ljubljani.

Nervoznost parov je kar hitro pošla, ko se je praznični spreved podal skozi mesto. Z visokom kmečke ohceti pa program za pare še ni bil pri kraju. Odpeljali so se namreč še na izlet v Prekmurje, odkoder pridejo poročne ceremonije: v začetku tedna pa so se odpeljali na morje v Portorož, kjer bodo preživeli nekaj brezskrbnih dni.

Otroka je strah

Vsi starši si želimo, da bi bili naši otroci pogumni. Toda v naših svetovalnicah in otroških ambulantah se skoraj vsak dan srečujemo z različnimi oblikami otroškega strahu, ki ne vzbujajo in utesnjuje samo otrok, temveč povzroča tudi staršem resne skrbi.

Kaj je strah in kako pomagamo otroku?

Strah je zelo močno čustvo. Če bi našli vse vrste strahu, bi se čudili, koliko jih je. Med njimi je največ tistih, ki izvirajo iz nepravilnih vzgojnih ukrepov staršev in vzgojiteljev. Znani so primeri, ko otroci celo ponoči dobivajo „napade“ strahu. Otrok se prebudi z glasnim jokom, oči ima na široko odprte in ves je prepoten. Če ga kaj vprašamo, na vprašanje ne odgovarja. Ko se zjutraj zbudi, ničesar ne ve o tem. Nekateri otroci se v spanju prebude, skočijo iz postelje in strme v kot, kjer naj bi „nekdo“ stal. Predvsem je tako obnašanje pri nervoznih in zelo občutljivih otrocih. S takšnim ravnanjem otroci pogosto žele navezati starše še bolj nase.

Mala Mojca ne mara sama spati v postelji, ker jo je strah. Starši se boje, da bi otrok postal zaradi kričanja nervozen in ga jemljejo k sebi v posteljo. Če kdaj njeni želji ne ustrežejo, Mojca pomodri v obraz in prične kričati, tako dolgo, da jo mama položi v svojo posteljo.

Strah je bolj pogost pri predšolskih, kakor pa pri šolskih otrocih. To pa zaradi tega, ker se predšolski otrok zaradi nezadostnih izkušenj boji vsega, česar ne pozna.

Primerov otroškega strahu je mnogo. Vsak otrok se v življenju česa boji, le vzroki strahu se menjajo, ko postaja otrok starejši. Zato imamo v vsakem okolju, povsod kjer so otroci, primere otroškega strahu. Povedali smo že, da je strah eno izmed močnih čustev in ima veliko vlogo v razvoju otroka, v njegovem vedenju, kar močno vpliva na celotno otrokovo osebnost. Poznamo mnogo otrok, ki prav zaradi strahu v šoli slabo uspevajo, pri telovadbi dosegajo slabše uspehe, imajo težave v družbi, močijo posteljo, sesajo palec in grizejo nohte.

Strah pri otrocih se v raznih razvojnih obdobjih in situacijah različno javlja: drugače doma, v šoli, na cesti, v družbi, podnevi in ponoči. Vendar ga ni mogoče odpraviti, če ne najdemo pravega vzroka. V težavnejših primerih je potrebno poiskati pomoč v svetovalnici.

V zvezi z otrokovim razvojem se pojavljajo novi vzroki strahu. Jasna se je opekla in se pričinja bati ognja. Jakec je vtaknil prst v vrel vodo in se boji vroče vode. Tonka je shodila, a je nesrečno padla po stopnicah in se tako prestrašila, da hodi odslej samo po štirih, dveletni ali triletni otroci se plašijo celo nenadne spremembe.

Razna opazovanja so pokazala, da so plašni zlasti telesno slabotni otroci, nato otroci, katerih starši uporabljajo strah kot vzgojno sredstvo ali pa otroci, katerih starši se sami boje teme, groma, nadalje otroci nervoznih in negotovih staršev.

Nekateri oblike otroškega strahu pa so pozitivne. Na primer, otrok se boji ognja, boji se stopiti v drugem nadstropju na okno, boji se stopiti v prometne ceste. Tak strah opozarja otroka na previdnost. Iz tega sledi, da otrokov normalni razvoj ne more biti brez občutka strahu in, da ne smemo pri otroku preganjati vsak strah. To pa ne pomeni, da je potrebno otroka vzgajati v strahu. Otroka je potrebno osvoboditi vsakega nepotrebnega strahu, zlasti takega, ki zaviralno deluje na razvoj otrokove osebnosti.

Marko obiskuje drugi razred. Kadar mu učitelj zastavi vprašanje, zardi in ne more izustiti niti besedice. Psiholog pa je ugotovil, da spada Marko med inteligentne učence, ugotovil pa je tudi, zakaj je otroka strah.

Marko je nezaklepan otrok, mati ga je že kot dojenčka dala v rejo starejšim ljudem. Nikoli ni občutil nepotrebnosti toplote in ljubezni. V predšolski dobi je bil še dokaj živahen. Rejnika je hotela na vsak način „izgnati“ iz otroka pretirano živahnost in ga je za kazen zaklepala v temno klet. Otrok je ure in ure posedal v temni vlažni kleti in jokal. Zgodilo se je, da se je umiril, toda pričel se je bati tujih ljudi, teme in celo avtomobilov.

Zato je nespametno uporabljati strah kot sredstvo, da otroka zastrašimo in ga primoramo k zaželenemu vedenju. Vedeti moramo, da je strah sila, ki otroka utesnjuje in bromi, ne podžiga pa ga k delu ali kakoli podjetnosti.

Štiriletni Mihec je izredno živahen in povzroča materi veliko skrbi. „Če boš tako naga-jal, bo prišel dimnikar in te odnesel v globoko vodo“, tako mu skoraj ob vsakem se tako nepomembnem prestopku grozi mati. In pred dnevi sta na sprehodu srečala dimnikarja. Komaj ga je Mihec zagledal, se je iztrgal materi in tekel ter kričal.

Iz vsega, kar smo doslej povedali, lahko ugotovimo, da strah ni prirojen, pač pa se otrok strahu navzame od odraslih ali pa je lahko posledica otrokove neprijetne in boleste izkušnje. Pogosto postavljajo starši vprašanje, kako otroka ozdraviti strahu?

Strah pri otroku počasi izgine, ko vidi druge

Težave z jetri

Alkohol, tablete in onesnaženo okolje

V zadnjih letih se je število obolenj na jetrih precej povečalo. Nekaj je kriv alkohol, nekaj tablete, ki jih jemljemo brez pravega premisleka, velik del krivde pa gre tudi na račun čedalje bolj onesnaženega okolja. Zlasti se je povečalo število obolenj jeter pri ženskah — de-vekrat pogostnejše je kot pri moških. Kako to? In kaj lahko storimo za svoje zdravje?

Sodobna medicina je že toliko napredovala, da odkrije bolelost jeter že v zgodnjem stadiju, čeprav ne vedno, kajti bolezn jeter so sprva brez posebnih znamenj. Bolnik opazi, da je z njim nekaj narobe, šele tedaj, ko se je bolezen že precej razvila in zahteva zato temeljitejšo in dolgotrajnejše zdravljenje. Kaj povzroča bolezn jeter? S kakšnimi znamenji se bolezen napoveduje?

Največ škodo povzroči na jetrih onesnaženost okolja, s hrano in zrakom prihajajo v organizem strupi, ki se nato nabirajo v jetrih. Zelo škodljiv je za jetra tudi alkohol. V nekaterih poklicih obolevajo na jetrih pogostejše kakor v drugih. Prizadeji so, na primer, delavci v kemični industriji pa tudi kmetovalci, če imajo veliko opravil s sredstvi za zatiranje mrčesa in škodljivcev. Bolezn jeter so lahko tudi nalezljive, hepatitis je med odraslimi najbolj razširjena nalezljiva bolezen. Nalezemo se ga tudi s hrano, če je- mo okužene školjke.

Nekateri bolezn jeter se pojavljajo pogostejše pri ženskah kot pri moških, zakaj pride do tega, še ne vemo natanko.

ALKOHOL JE STRUP ZA JETRA

Za jetra je alkohol hud strup. Zaradi njega se začne v jetrih celicah nabirati maščoba. Pri- de do zamaščenosti jetrnega tkiva, po daljšem razdobju uživanja alkohola pa se pojavijo tudi znamenja hudega vnetja, zaradi katerega se začne tkivo razkrajati. Razpad ali ciroza jeter je posledica čezmernega uživanja alkohola.

Alkohol, ki izgoreva v organizmu, odlegne jetrom približno 80 odstotkov kisika, ki ga ima- jo na voljo za presnavljanje. Zaradi tega ne morejo opravljati svojih nalog, presnova ni za- dovoljiva.

Škodljiv učinek alkohola je odvisen od tega, koliko pijače smo zaužili in kako dolgo potrebuj- je organizem, da predela alkohol. Vseeno je katere alkoholne pijače pijemo, pomembna je le absolutna stopnja zaužitega alkohola. Če pi- jemo alkoholne pijače občasno, s tem jeter manj prizadenemo, kot če pijemo po malem, a redno. Pri rednem uživanju alkohola jeter ni- majo priložnosti, da bi si odpočila in obnovila moči.

ŽENSKÉ PRENESEJO MANJ ALKOHOLA

Raziskave, ki jih je opravil francoski zdravnik Pequinet med prebivalci francoskih vinorodnih območij, so pokazale, da je kritična dnevna me- ra alkohola precej drugačna za moške kakor za ženske. Pri moškem nastopi nevarnost za hujšo okvaro jeter, če zaužije na dan 60 g alkohola. To je količina alkohola, ki jo zaužijemo, če po- pijemo 2 litra piva ali steklenico vina.

Če to mejo prekoračimo, se verjetnost, da zbolimo na jetrih, podvoji. Če zaužijemo na dan 120 gramov alkohola, je verjetnost, da bomo zboleli na jetrih, že petkrat večja kot pri 60 gra- mih alkohola. Tve vrednosti pa veljajo le za moške.

Ženske prenesejo manj alkohola. Kritična dnev- na mera je zanje že pri približno 20 gramih al- kohola, to pa je količina, ki jo zaužijemo v 0,7 litra piva ali v četrti litra vina!

Do zamaščenosti jeter in do vnetja pride po najmanj šestih letih kroničnega uživanja alko- hola, povprečno pa po 2 do 13 letih. Od ljudi, ki redno in vztrajno pijejo 20 let, jih najmanj polovica zboli za cirozo jeter.

Zdravniške raziskave kažejo, da je zasvoje-

otroke, da se posameznih stvari ne boje. Po- znamo mnogo otrok, ki se boje psa. Pametno je, da v takem primeru otroka postopoma zbližujemo z živalmi. Pripovedujemo mu o junaštvih in zvestobi psa, ob ugodni priliki, naj otrok tudi psu kaj ponudi. Manjšim otro- kom damo igračko v obliki psička, ki sčasoma postane njegova priljubljena igračka.

Mnogi starši otroke v napadu strahu samo tolažijo, namesto, da bi se spoprijeli z otro- kovim strahom. Toda najti je treba najprej vzrok. To pa je najtežja naloga. Znani so pri- meri, ko je neprijeten doživljaj v zgodnjem otroštvu povzročil otroku strah, katerega se mnogo let kasneje ne more znebiti. V teh pri- merih je potrebno poiskati pomoč v svetoval- nici ali ambulanti.

Duševno uravnovešen otrok se bo strahu sam osvobodil, ker se že od vsega početka sam bojuje z njim. Občutljivejši otroci pa po- gosto strah kompenzirajo z agresivnostjo, to je z napadalnim obnašanjem v svojem okolju. Res je, da daje agresivnost videz hrabrosti, vendar temu ni tako. Povsod, kjer srečamo agresivnega otroka, opazimo, da je njegov zvesti spremljevalec strah. Edino upanje take- ga otroka so njegovi starši, kajti le oni mu lahko zagotovijo občutke varnosti. Vsako kri- čanje in graja spravljajo otroka v še večjo boja- zen in napetost. Vedeti moramo, da je straš- ljiv otrok potreben razumevanja, ljubezni ter primernih psiholoških spodbud.

nost z alkoholom (vdanost pijači) pri ženskah drugačna kakor pri moških. Ženske pijejo ve- činoma skrivaj, takrat ko jih nihče ne vidi. Pijejo dopoldne ali zgodaj popoldne, zvečer, v družbi pa alkohol raje odklanjajo kot ne. Zato vlna- nja okolica dolgo ne opazi, da je ženska bleda pijači.

Moški pa največkrat pijejo v javnosti. Tega je kriva ustaljena miselnost, da je pijana že- nska veliko bolj graje vredna kakor pijan moški. V zadnjih letih se je število alkoholičark precej povečalo.

Pijači vdane ženske redkeje dobijo cirozo ka- kor moški. Preiskave so pokazale, da je razmerje nekako ena proti tri. Pri ženskah pa se zato po- javijo druga bolezenska znamenja.

OD VNETJA DO CIROZE

Pri hepatitisu, ali vnetju jeter, ni nikakih raz- ločkov med moškimi in ženskami. Poznamo pa posebno obliko hudega, kroničnega hepatitisa, ki razmeroma kmalu preide v cirozo in ki je pri ženskah precej pogostnejša kot pri moških.

Gre za hepatitis, pri katerem začno nastajati v organizmu protitelesa, ki napadajo tkivo last- nega organizma, v tem primeru jetrno tkivo. To pa še pospešuje vnetje samo in propad tkiva. Ta bolezen se najpogosteje pojavlja pri dekletih v puberteti, kasneje pa pri ženskah v meni.

Druga redka bolezen, ki pa jo je zadnje čase več in za katero zbolijo ženske devedeset po- gosteje kakor moški, je primarna ciroza. Začne se z vnetjem, ki samo od sebe in brez vdora bakterij nastane okrog žolčevoda. Vnetje se stopnjuje v kronično obolenje. Jeter vedno težje izločajo žolč in ga skozi žolčevod ne morejo več oddajati v žolčni mehur. V krvi začne zato za- stajati žolčna kislina.

Prva znamenja te bolezni so utrujenost, po- manjkanje delovne zmogljivosti in slabši tek. Kožo napade huda srbečica, posledica žolčne kisline, ki se nabira v krvi. Z leti postaja koža vse bolj rumenkasta.

Nekdaj so to bolezen opazili predvsem pri ženskah, ki so že prešle mena, dandanes pa je razširjena tudi med mnogo mlajšimi ženskami.

Vzroki, ki sprožijo to bolezen, niso znani. Ve- mo, da je del krivde v obrambnem sistemu or- ganizma, ker pa ne moremo ugotoviti, zakaj pride do motenj, lahko le domnevamo, da gre za zunanje vzroke. Ni nemogoče, da je kriva tudi kontracepcijska tableta. Zdravniki so po- dobna, čeprav prehodna znamenja opazili pri nekaterih nosečnicah.

Bolj občutljive ženske dobijo med nosečnostjo rumenkasto polt in srbečico, ki je posledica spre- menjene hormonske slike. Po nosečnosti vsa zna- menja spel izginejo.

Pri takšnih ženskah nastopijo podobna zna- menja tudi tedaj, kadar jemljejo kontracepcijske tablete z velikim odstotkom estrogena. Zato znan- stveniki dopuščajo možnost, da pride tudi do primarne ciroze jeter na podoben način, torej zaradi tablete, ki spreminja hormonsko sliko v organizmu.

MOTNJE MED NOSEČNOSTJO

Nosečnost je nasploh obdobje, ko jeter zelo

POSKUSITE

ŠPINAČA PO FRANCOSKO

1 do 1½ kg špinata, 12 dkg bolj puste suhe slanice (z vlaščenim mesom), 2 čebuli, ¼ l kisle smetane, sol, poper, malo muškarnega oreška.

Špinato otrebimo in dobro operemo. Damo jo v kozico in kuhamo 10 minut. Zadostuje voda, ki se li- stov drži, iz špinata pa se med kuho izcedi tudi ve- liko njenega lastnega soka. Slanino in čebulo zre- žemo na drobne kocke. Čebulo na slanini prepraži- mo, da postane lahko rumena. Oboje pomešamo med špinato, solimo, popopravimo, začnimo z mu- škatom in dodamo smetano.

MESNO KORENJEVA ENOLONČNICA

¾ kg svinjske trebuševine, 25 dkg čebule, ½ kg korenjčka, ½ kg krompirja, 1 l mesne juhe iz kocke, sol, poper, zelen peteršilj.

Meso zrežemo na koščke, ga denemo v kozico in polagoma dušimo brez maščobe. Ko se je nabralo v kozici dovolj mesnega soka, dodamo sesekljano čebulo in prilijemo polovico juhe. Pokrijemo in duši- mo pol ure. Medtem zrežemo korenje in krompir na kocke in jih dodamo mesu. Solimo in popramo, po- želji dodamo še malo paradižnikove meze in prilij- jemo juho. Biti je mora toliko, da je meso dobro pokrito z njo. Kuhamo še tako dolgo, da se krompir in korenje zmehčata, nazadnje primešamo sesekljan zelen peteršilj.

Trpijo. Pri skoraj vsaki nosečnici se pojavijo zna- menja lahkega ali srednje hudega obolenja je- ter, ki jih zdravnik lahko ugotovi po laborato- rijskih preiskavah. Te motnje pa po porodu same od sebe spel izginejo.

V redkih primerih, večinoma pa pri prevesni- cah, lahko nastopi akutna zamaščenost jeter, ki se stopnjuje in včasih konča celo s smrtjo. Tu o vzrokih te, na srečo redke bolezni si zdravniki še niso na jasnem.

ŽOLČNI KAMNI PRI ŽENSKAH

Bolezen, za katero pogosto obolevajo ženske kakor moški, so tudi žolčni kamni. Razmerje ena proti pet, zdravniki pa domnevajo, da tudi kam- ni nastajajo v neki zvezi z nosečnostjo. Bolezen se lahko kaže s hudimi bolečinami v trebuhu, lah- ko pa poteka tudi brez bolečin. Pri ženskah na- stopi bolezen prej kot pri moških. Mnoge ženske zbolijo že med 30 in 40 letom starosti, največ bolezenskih primerov pa najdemo med ženskami od 50. do 59. leta starosti.

Pri moškem se kamni pojavijo šele po 50. letu, statistika govori, da je prizadetih največ moških med 65. in 70. letom starosti.

Nosečnost pospešuje tvorbo žolčnih kamnov, od četrtega meseca nosečnosti do dveh mesecev po porodu je tkivo žolčnega mehurja nenavadno ohlapno in se težko krči. Zaradi tega zastaja v mehurju žolčna tekočina. Od žensk, ki trpijo za žolčnimi kamni, jih ima 70 do 80 odstotkov za seboj eno ali več nosečnosti.

Nevarnost za nastanek žolčnih kamnov se z vsako novo nosečnostjo poveča. Ženske, ki niso nikoli zanosile, pa obolijo za žolčnimi kamni prav tako redko kot moški.

Snovi, ki jih merimo z milijonkami grama

Vitamini nam ne dajejo niti energije niti ne tvorijo telesne substance, pa vendar so za naše življenje, zdravje, razvoj, rast in dobro počutje nujno potrebni.

Človekovo telo si samo vitaminov ne more izdelovati, ampak je navejano na hrano. Koli- čine vitaminov, ki jih potrebujemo, so neskončno majhne — merimo jih s tisočinkami, če ne celo z milijoninkami grama — zato pa neznansko pomembne.

Strokovnjaki poznajo danes kakih dvanajst vitaminov. Nekateri so za nas posebno dra- goceni: vitamin A, vitamini skupine B, vitamini C, D, E. V hrani je vsch v zadostni količini. Pri enostranski in pomanjkljivi prehrani telo prikrašujemo za življenjsko važne vitamine in to nas pripelje do nevarnih obolenj. Spomnimo se, kako so v prejšnjih stoletjih cele posadke na ladjah obolevale za skorbutom, ker v hrani, ki so jo mornarji jemali na pot, ni bilo pomembne snovi, o kateri takrat še nihče niso vedeli. Nikjer niso mogli dobiti vitamina C. Šele izkuš- nje so jih izučile, da si morajo ohraniti zdravje samo, če med plovo jedo kislo zelje in surovo zelenjavo; in že so znali preprečevati skorbut.

Besedo „vitamin“ so skovali leta 1912. Sestavlja jo latinska beseda vita = življenje in končnica amin = dušičnata organska spojina. Vendar pa so take spojine le v nekaterih vita- minih. V nasprotju z beljakovinami, maščobami in ogljikovimi hidrati vitamini ne sodijo v kako enotno skupino, ampak jih uvrščamo k različnim organskim spojinam.

Še danes mnogi ljudje mislijo, da obstaja samo vitamin C, medtem ko niti ne vedo, da je še cela vrsta prav tako življenjsko pomembnih vitaminov, na primer tistih, ki sodijo v skupino B.

Pred tridesetimi leti je bila na Filipinih med smrtno nevarnimi boleznimi na drugem me- stu beri-beri; povzročalo jo je obupno pomanjkanje vtiamina B ali tiamina. Beri-beri je bole- zen živcev z ohromelostjo in vodeničnimi oteklinitami, prebivalstvo na Vzhodu pa napada še dan- es zaradi enolične prehrane z oluženim rižem, v katerem ni več vitaminov.

Za drugo boleznijo, ki je prav tako posledica pomanjkanja vitaminov iz skupine B—B₂, pe- largo, so še v začetku našega stoletja umirali tisoči prebivalcev iz južnih držav ZDA in Me- hike. Kriva je bila pomanjkljiva, enostranska prehrana s koruzo.

Huda bolezen, ki jo povzroča pomanjkanje vitamina D, je rahitis, k sreči je pri nas že po malem pozabljen, pred prvo svetovno vojno in po njej pa je pobral nič koliko otrok. Doma je v vlažnih in mračnih stanovanjih velikih mest. Včasih bi bila zelo pomagala že vsakdanja žlica ribjega olja, medtem ko v sodobnem času odganjamo belezen z raznovrstno hrano, s svet- limi stanovanji in soncem, naokus ribjega olja pa se nam ni treba navajati.

Urnovečena in vsestranska srednjeevropska prehrana, pravimo ji mešana hrana — kruh, krompir, sadje, zelenjava, mleko in mlečni izdelki, meso ribe — nas zalaga z zadostno količino vitaminov. Samo kadar smo bolni ali skušamo shujšati s pritrgovanjem pri hrani, moramo je- mati vitamine, vendar naj nam jih predpiše zdravnik, na svojo pest si jih rajši ne kupujemo!

Vitamini so občutljivi za razne zunanje vplive, kot so kisik, svetloba, toplota, in to moramo upoštevati, kadar hrano nakupujemo, jo spravljamo in pripravljamo. Kupujemo samo svežo zelenjavo. Vitamini, ki se topijo v vodi (skupina B in C), gredo pri pranju ali celo namakanju v vodi po zlu, pri kuhanju pa še toliko prej. Zato smemo zelenjavo prati pod curkom vode, nikakor pa je ne dolge ure namakati v koritu z vodo. Vode, v kateri se je kuhala zelenjava, nikar ne zlivajmo stran, ampak jo porabimo za kuhanje juh in zalivanje omak. Zelenjave ne shranjujmo predolgo, predvsem ne pri sobni temperaturi. Bolj se ohrani v predalu za zelenjavo v hladilniku in tudi manj vitaminov gre v izgubo. Pomembno je tudi, da zelenjava ne stoji razrezana ali sesekljana na zraku.

PETEK, 20. 7.: 10.30 Klub senjorjev — 11.00 Pri belem konjčku — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Muppet show — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 21.15 Gert Fröbe: „Kol da bi bilo danes“ — 21.10 Hrvaški narodni ansambel LADO — 21.55 Šport — 22.05 Dvojno življenje gospoda Mitty-ja — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 21. 7.: 15.25 Farmarjeva hčerka — 17.00 Risanje, slikanje, oblikovanje — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 400.000 kilometrov in nazaj — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Heinz Conrads in njegovi prijatelji — 21.40 Šport — 22.05 Upor v Arizoni — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 22. 7.: 15.00 Moto-dirka — 16.45 Pod večnim ledom — Mrzli svet tujnov in mrožev — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub senjorjev — 18.30 Ime mi je Auadia in živim v Sudanu — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Vrelec — 21.45 Šport — 21.55 Nočni izbor — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 23. 7.: 10.30 Fra Diavolo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Švicarska družina Robinson — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.00 Trije angeli za Charlja — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 24. 7.: 10.30 Farmarjeva hčerka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Reptilije — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Srečolovci — 21.00 Kakor zahteva vest — 21.45 Doktor in ljuba žival — 22.35 Poročila in šport.

SREDA, 25. 7.: 10.30 Privatno življenje Sherlock Holmesa — 17.00 Čarovna palica — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Očetje klamate — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kottan polveduje — 21.30 Mala TV igra — Dežela in mesto — 22.00 Poročila in šport.

ČETRTEK, 26. 7.: 10.30 Rdeča sukna — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Muzej — 20.15 Dalji, dalji — 21.45 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 20. 7.: 18.00 Orientacija — 18.30 Annot Jacobi — portret slikarke in pacifistke — 19.30 Trailer — 20.15 Od slik v skalah do prometnih znakov — 21.10 Willi Shakespeare — 22.00 Čas v sliki s kulturo in karikaturnimi tedna — 22.35 Herev tov.

SOBOTA, 21. 7.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Kalle Blomquist živi nevarno — 19.30 The Munsters — 19.55 Galerija — 20.15 TV 2 — poletno gledališče: Vstaja — 22.00 Jazz v soboto.

NEDELJA, 22. 7.: 16.00 Fra Diavolo — 17.30 Pregled — 18.00 Čar ljubezni — 18.30 Song of joy — 19.30 Ptič pod vodo — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Tigris — 21.45 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 23. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Indijanci na delti Orinocca — 19.30 Orientacija — 20.00 Doktor in ljuba žival — 20.50 Vstop prost — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Vojna za soliter.

TOREK, 24. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Evropa v 20. stoletju — 19.10 Možje brez živcev — 19.30 Deklica pade z neba — 20.00 Po Avstriji — 21.00 Danes igrajo originalni Gorenjci — 21.45 Čas v sliki s kulturo — 22.20 Z dežnikom, šarmom in melono.

SREDA, 25. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Pregled — 19.00 Izvirni zgodovine — 19.30 The Munsters — 20.00 Kviz v rdečo-belo-rdečem — 21.00 Nepoznana Koroška — 21.30 Čas v sliki s kulturo — 22.05 O filmu.

ČETRTEK, 26. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Pavel in Viržinja — 20.00 Gospod kancljiki svetnik — 21.40 Čas v sliki s kulturo — 22.15 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 20. 7.: 17.50 Poročila — 17.55 Doživljaji mačka Toše — 18.10 Prikljubljene zgodbe — 18.35 Obzorik — 18.45 „Nadigravanje“ — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Jadranska srečanja — 21.25 Junaki serijskega filma — 22.15 Dnevnik — 22.30 Nočni kino: Dekle in njen fant.

SOBOTA, 21. 7.: 17.40 Poročila — 17.45 Tovarišja Petra Grča — 19.05 Naš kraj — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Hišica v najem — 20.55 Šarada — film — 22.45 Dnevnik — 23.00 625.

NEDELJA, 22. 7.: 9.20 Poročila — 9.25 Za nedeljsko dobro jutro — 9.50 625 — 10.16 Več kot igra — 11.00 Prikljubljene zgodbe — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Med nebam in zemljo — 20.45 Severni Slovenci od prve svetovne vojne do Hitlerjeve zasedbe Avstrije I. 1938 — 21.25 Dnevnik — 21.45 Zabavno glasbena oddaja — 22.00 Športni pregled.

PONEDELJEK, 23. 7.: 17.55 Poročila — 18.00 Glasbena pravljica — 18.20 Narava pripoveduje — 18.25 Obzorik — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Lažna pisma — 21.05 Oči kritike — 21.45 Dnevnik.

(Dalje na 8. strani)

MATJAŽ KMECL

Slovenska koroška in slovenska matična literatura

(Nadaljevanje iz zadnje številke in konec)

V literaturi „matice“ je šel sočasni razvoj v mnogo bolj artistične, estetsko eterične smeri, tako da je tačas koroški delež v celoti zaznamovan in opredeljen pretežno s takšno angažiranostjo — in to ne samo v smislu narodnoobrambne ideje, marveč v imenu najširšega, demokratičnega humanizma, kakor ga je zapisal že Kosovel. Spričo nenehne in usodno pričujoče preteklosti, ki v veliki meri pogojuje koroško današnjost, trdovratno prevladuje seveda elegičnost, kakršne recimo matična literatura že zdavnaj več ne pozna tako silovite in vztrajne; elegičnost je pač odpor šibkejšega, je zgodovinsko oddiktirani etos. Druga organska metoda angažiranosti ji je groteska oziroma satira, ki oboja gradi svoj učinek na neskladnosti med videzom in resnico (izpoveduje tragično stanje na dozdevno komičen način). Gre pač za refleks družbenega stanja, ki npr. verbalno zagotavlja vsakršno dogmatičnost, zares pa tolerira vse mogoče izgrede zoper še tako minimalno realizacijo obljubljenosti (pogromi zoper napise, parole o slovenski gimnaziji kot strupu, dvolično policijsko obnašanje, sodni procesi itd.) Današnji, sprotni koroški prispevek slovenski literaturi je torej zaznamovan z elegičnostjo in satirično grotesko, oboje utemeljeno na narodno, eksistencialnoobrambni kritični angažiranosti.

Odnos matice do te literature oziroma slovenske umetnosti na avstrijskem Koroškem sploh smo v bistvu že zaznamovali; prejšlejši temelji na zavesti, da je Koroška s svojo zgodovino in vlogo, ki jo je skozi stoletja odigrala za slovensko skupnost, integralen del slovenske narodne oziroma kulturne samobitnosti, identično-

sti. Zato je n. pr. z nekakšnim notranjim olajšanjem, celo zanosom matica sprejela okrepitev slovenske ustvarjalne besede na Koroškem: bila ji je potrdilo, da neka bistvena, prastara prvina slovenske samobitnosti, nekaj, kar se je v sivi davnini izoblikovalo sredotežno in slovensko določevalno jedro celotne skupnosti, le še kljub vsem drugačnim znamenjem ni določila zatrtja, marveč se je ponovno potrdilo v vsej trdoživosti. Takšen odnos obstaja na institucionalni in obenem na množično človeški ravni (kaže se n. pr. v nacionalnih priznanjih koroškim umetnostnim dosežkom na eni in v množičnem, pozornem obiskovanju literarnoglasbenih prireditvev s Koroškega kjerkoli na Slovenskem po drugi strani).

Iz takšne zanosne pozornosti pa se kajpada zelo hitro lahko porajajo različni popusti: saj preprosto rečeno ni važna ustvarjalna sila koroške slovenske besede, marveč že golo dejstvo, da je, njen obstoj. Mirno lahko rečemo, da lahko koroški slovenski pesnik prebere danes slovenski publikaciji kakršenkoli spis, pa ga bo matična javnost s priznavanjem sprejela, pač že zato, ker je koroškoslovenski. To seveda pomeni veliko obremenitev samokritičnosti in samoselekcije pri slovenskih avtorjih s Koroškega, precej zvečano odgovornost — in obenem nevarnost.

Tako je treba reči, da je v tej literaturi ne glede na to, da že od vsega začetka normalno in zdravo obstaja, mogoče zadnje čase dovolj nedvoumno opazovati nekatera znamenja popuščanja — pri domala vseh pislih, naj to zveni komu prijetno ali pa ne. V lirski verzifikaciji se kaže to popuščanje v ohlapnosti forme (moderniziranega klasičnega verza, ki je delovno zahtevnejši, ne goji nihče; vse

obstaja pri zvečine slabo ritmičnem, v bistvu proznem, navideznem verzu), kaže se v premalo domišljenem, prenašnem poantiranju, v nedodelanosti — recimo da učinkovitost proti koncu pesmi slabi, namesto da bi bilo obratno; pesmi se prenašajo zadovoljujejo z impulzivnimi prebliski, ki so potem doobloženi z jalovimi dodatki itd. Pripovedna proza se je na drugi strani preveč zaprla v eno samo obliko, ki je po funkciji nevarno sorodna feljtonu z vso značilno aktualistično minljivostjo učinka, notranje pa domala izključno kaže obraz paradoksa, ki se v osnovni domislici rad ponavlja. Bržkone le prihaja čas, ko bi kazalo takšne miniature združiti, sinkretizirati v širše veljavno in seveda tudi pripovedno širše zasnovano panoramo sodobnega sveta, ki prav s Koroško tako boleče kaže eno svojih hudo senčnih strani: krčevito zalamljanje med recidivi tiste preteklosti, ki je vso Evropo z nemškim narodom in veliko nemško kulturo vred pahnila v najglobljo antihumanistično travmo, ter med realno perspektivo ponacionalistične Evrope.

Koroška je danes gotovo eno najmarkantnejših, najbizarnejših torišč zagrozenega, čeprav tihega in prijazno popleskanega boja med takšno preteklostjo in prihodnostjo. To je obenem večni boj med najbolj gluho provincialnostjo in tisto evropsko kulturno središčnostjo, iz katere so navsezadnje izšli tudi številni nemški pišočji duhovi na Koroškem: Musil, Handke, Perkonig, Scharf in vrsta drugih! — Konkretno rečeno: Lipuš npr. bi kazalo vložiti napor v nekakšno sintezo tistega, kar je pokazal z Zgodbami dijaka Tjaža, in tistim, kar s serijo kratkih satir. Problem vzgoje navsezadnje ni samo problem šole, vprašanje represivnega

uveljavljanja vsakršnega nenaravnega nazadnjaštva in okorelosti ni samo vprašanje takšnega ali drugačnega konvikta, problem moralne in duhovne izkrivljenosti ni samo mladostniški problem, to so generalni problemi sveta, v katerem živimo vsi, očitno pa so — če sklepamo po koroških nemških in slovenskih avtorjih — tod še mnogo bolj nadležni, oglati, usodni in tako tudi za umetnost zanimivejši.

V verzifikaciji je nadaljnja šansa ta hip večja pozornost do forme in do dodelanosti — domiselnosti še ne zmanjkuje, tudi življenjska resničnost ji je naklonjena. Prav tako se zdi, da je šansa v položaju, ki je na različne načine dramatično zaostren (dramatičnost je navsezadnje zmeraj napetost, ki nastaja iz spopadanja, nasprotovanja), dramatska literatura — doslej razmeroma slabo izkoriščena, pa vendar z bogato, vsaj ljudsko gledališko tradicijo. In končno bi bila kot nekakšna samoobramba pred prevleko ljubeznosti iz matice in pa seveda v prid zdravemu notranjemu razvoju potrebna tudi kritika, ki bi znala opozarjati na vrednosti in ne vrednosti — in to ne s politično, skupinsko, krajevno in sploh neliterarno prestižnih vidikov, marveč s stališča resnične literature; ustvarjalne umetnosti.

Zavedam se, da so vse te ocene lahko le želja in tudi ne bi želel, da bi bile razumljene kot negotovanje nad obstojem — mirno lahko n. pr. zagotovim, da je Mladje kot revija docela konkurenčno katerikoli sodobni slovenski reviji, največkrat je celo zanimivejša. — Vsak urednik ve, da je časopis, ki ga ureja, pač tak, kakršne ima sodelavce, pa naj so manifesti in načrti še takšni, še tako odlični in drugačni. Prepričan sem pa, da je stanje s svojimi dobrimi in slabimi stranmi dobro imeti pred očmi, da ne kaže pred ničimer mižati, saj končno sodi tudi v oceno razmerja med slovensko koroško in slovensko matično literaturo — pa čeprav je seveda vse ena in ista, enotna, nedeljiva ustvarjalnost. Kolikor je človečanske, nacionalistično zaplankane, je ob vsej slovenskosti ali nemškosti tudi nedeljiv del človeške kulture sploh — prav v smislu Kosovelovih misli o kulturi in svobodi, ki rasteta iz skrbni za človeka in ne človeka proti človeku.

PETER KERSCHKE

Slovenska literatura v nemških prevodih 1945 - 1978

in ki potem izhajajo v koprodukciji z gibčno Mladinsko knjigo iz Ljubljane.

Pri najbolj znani nemški založbi v ZRN, pri S. Fischer Verlag v Frankfurtu, je izšel Tomaž Šalamun. V Avstriji je 8 založb poskušalo, da bi javnost seznanile s slovensko literaturo, pri čemer pa je bilo soudeleženi sorazmerno malo uspešnejših hiš, z izjemo založbe Anton Schroll na Dunaju, ki je pri izdajanju otroških knjig sodelovala z založbo Mladinska knjiga. Založba Eduard Kaiser v Celovcu in založba Dr. Bertl Petrei na Zihpoljah/Maria Rain, ki je propadla, pa sta edini založbi na Koroškem, ki sta pokazali zanimanje za slovensko literaturo. Založba Eduard Kaiser je bila po letu 1945 sploh prva, ki je z Ivanom Cankarjem in Ivanom Tavčarjem leta 1947 objavila slovenske avtorje, in sicer v prevodih Herte Kralj (psevdonim Thomas Arko) in znanega koroškega pisca Josefa Friedricha Perkoniga.

V NDR je slovenske avtorje založilo pet založb. Treba je poudariti, da so založniške hiše Aufbau-Verlag v Berlinu in Weimarju, Volk & Welt v Berlinu in Kinderbuchverlag v Berlinu najbolj učinkovite beletristične državne založbe, ki so razširjale dela slovenskih piscev. Kljub temu je treba tu nastopiti proti vedno znova izraženemu in kolportiranemu mnenju, da je zanimanje za slovensko književnost približno enako neznatno tako v ZRN kot v NDR. Res je, da je zanimanje neznatno, toda daleč

več naslovov je izšlo v ZRN kot v NDR.

V Švici gre za štiri malo znane založbe, v Sloveniji pa za dve, ki sem ju že imenoval.

Izmed 69 različnih, po 1945 izšlih knjižnih naslovov, je 22 mladinskih del, 11 knjig kratke proze, 9 zbirk poezije, 8 romanov, po 5 dram, radijskih iger in mladinskih radijskih iger ter dve televizijski igri. Dveh naslovov v že omenjene kategorije ni mogoče uvrstiti. Od 22 mladinskih del 7 naslovov odpade na Franceta Bevka, 6 na Elo Peroci, 3 na Leopolda Suhodolčana, 2 na Frana Milčinskega, po en pa na Josipa Ribičiča, Frana Bazilija Valentina, Ceneta Vipotnika in Venčeslava Winklerja.

Kar zadeva kratko prozo v enajstih knjigah, gre tu za 3 naslove Ivana Cankarja in dva Miška Kranjca. S po enim naslovom so zastopani med drugim Lev Detela, Fran S. Finžgar, Ciril Kosmač, Fran Levstik, Ivan Tavčar in Prežihov Voranc.

Nove pesniške zbirke v nemškem prevodu imajo tile avtorji: po dve samo Edvard Kocbek in Kajetan Kovič, po eno Matej Bor, Branko Hofman, Andrej Kokot, Srečko Kosovel in Tomaž Šalamun.

Prevedeni so naslednji romani: „Na klancu“ Ivana Cankarja, „Pod svobodnim soncem“ F. S. Finžgarja, „Zeja“ in „Gimnazijka“ Antona Ingoliča, „Deseti brat“ in „Jurij Kozjak“, slovenski janičar“ Josipa Jurčiča ter „Sedmina“ in „Plat zvona“ Bena Zupančiča.

(Dalje prihodnjič)

V času od 1945 do 1978, tj. v 34 letih, se je za nemške prevode del slovenskih avtorjev zanimalo 42 različnih založb. Da ne bi bilo nespornost, bi rad poudaril, da statistični podatki upoštevajo samo posamezne izdaje enega avtorja, ne pa antologij, pa četudi le-te vsebujejo samo slovenske pisce ali pa prinašajo ljudsko pesništvo. Po eni strani smo sicer lahko presenečeni nad zares precejšnjim številom založb, toda po drugi strani nad majhno odmevnostjo, ki jo je doživelo skupno 38 avtorjev s kar 72 različnimi knjižnimi naslovi. Trije izmed 72 naslovov so ponatisi knjig, ki so bile prvič objavljene že pred 1945. Od 42 založb je po en naslov imelo v svojem programu le 25 založb, 8 založb je imelo po dva naslova, tri kar tri naslove in pet po štiri in več, in sicer sta imeli štiri naslove založbi Eduard Wancura na Dunaju in Anette Betz v Münchnu, pet naslovov pa regensburška založba Josef Habbel. Več naslovov sta izdali samo dve slovenski založbi, in sicer Mladinska knjiga iz Ljubljane (7) in založba pri RTV Ljubljana (11). V več jezikih izhajajoče publikacije RTV Ljubljana so namenjene za vsakoletni festival jugoslovanske radijske igre v Ohridu, ki se ga udeležujejo številni dramaturgi in se na podlagi prevodov o marsičem informirajo. Te publikacije pa seveda dosežejo svoj namen samo, če se katera izmed radijskih ali televizijskih hiš odloči, da bo radijsko ali televizijsko igro uvrstila v svoj program, kajti razmnoženi tiskopisi ne pridejo v knjigarne.

Porazdeljenost omenjenih založb na Zvezno republiko Nemčijo, Avstrijo, Nemško demokratično republiko in Švico je takale: največ jih je v ZRN — 23, pri čemer je največ majhnih in najmanjših založb, razen za mladinska dela, ki so se dobro zadržala pri znanih mladinskih založbah, npr. pri Anette Betz Verlag v Münchnu,

Šentjanski občani proti gramozni jami

Že od časa občinskih volitev naprej so kmetje in občani iz okolice Šentjanja in Svetne vasi v Rožu močno zaskrbljeni, da jim bo finančni močnik iz Kožentavre Ratz postavil pred njihovo nos gramozno jamo, ker mu v Kožentavri gramozna polagoma zmanjkuje. Če gre po Ratzovi volji, potem bodo v Rožni dolini kmalu zahrumeli stroji in težki tovornjaki in bo okoli 16 ha enega najlepših delov Roža spremenjeno v kamnito pu-

za elektriko ali telefon. Takrat je Ratz zagotavljal, da bo to zemljišče uporabil samo za poljedelske namene: govoril je o nekih svojih muflo-nih in konjereji. Tako je bilo kmalu tudi potrjeno to zemljišče v zemljiški knjigi, na kar drugi kmetje, prizadeti od aroundacije, že leta čakajo. Že pred občinskimi volitvami je postajalo vedno jasneje, kaj Ratz dejansko namerava z zemljiščem. Zato je tudi Bistriška volilna skupnost v svojem

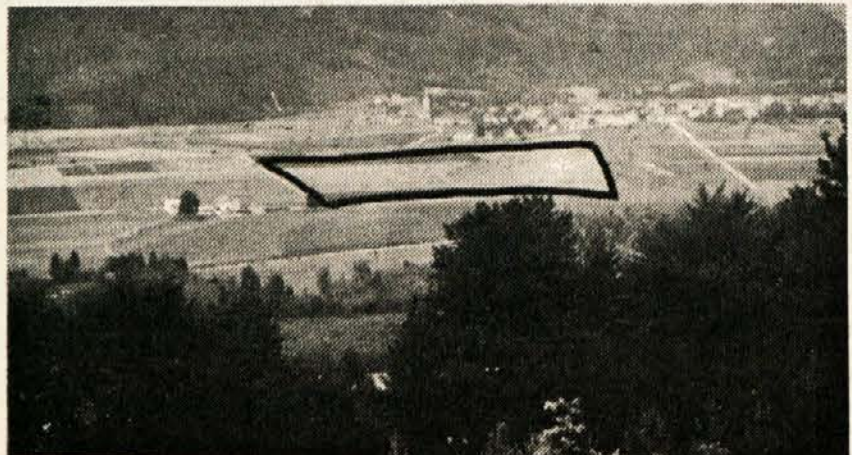
tem potom izrekla proti realizaciji načrta. Vendar se merodajni — kakor zglada — ne menijo za voljo prebivalstva. Tako je v tork tega tedna prišla komisija izvedencev od deželne vlade, da bi si na licu mesta ogledala prostor za načrtovano jamo. Skeptični občani so komisijo sprejeli s transparenti, na katere so zapisale svoje pomisleke: „Die Gemeinde fördert den Fremdenverkehr und jetzt soll eine Schottergrube her?“ „Tihi dnevi za Št. Janž so šteti; Ratz, ki je uničevalec Rožne doline, si vzame vse, kar ni dovoljeno, z vsilo“ itd. Protestni komite se zlasti sklicuje na drugo in peto točko paragrafa 2 v zakonu o prostorskem načrtovanju, kjer je med drugim zapisano: „Treba je, da se produktivnost kmetijstva zviša in njegovo konkurenčnost izboljšuje“ in „Posebnost Koroškega podeželja kot tudi njegov naravni namen, tudi kot prostor za rekreacijo in osnovo za turizem, je treba ohraniti.“

Da načrtovana gramozna jama tema dveh določbama citiranega zakona neposredno nasprotuje, je iz objavljene slike očitno: za kmetijstvo je jama neuporabna, turisti pa tudi ne bodo ravno uživali ob prahu in hrupu, ki bi ju ta jama gotovo povzročila, okolje pa bo za desetletja močno prizadeto.

Upati je, da se bo ta problem ugodno rešil. Prepričani pa smo, da se bo prebivalstvo z vsemi silami borilo proti odprtju gramozne jame, tudi v primeru, če bo občinski svet dal svoje privoljenje za to onesnaženje okolja.

programu zahtevala: „Na vsak način je treba preprečiti, da bi med Svetno vasio in Št. Janžem odprli gramozno jamo!“ In tudi župan je takrat slovesno obljubil: „gramozna jama — samo čez moje truplo.“ Vse občinske frakcije so se takrat izrekle proti gramozni jami.

Občinske volitve so mimo in vedno očitneje postaja nevarnost, da bo Ratz odprl gramozno jamo. Nekateri občinski odborniki omahujejo, zato pa se je sestavil komite za preprečitev gramozne jame. V najkrajšem času je zbral protestne podpise — 90 % stare občine Svetna vas se je

ščavo, kar bo za generacije močno vplivalo na naravno lepoto tega dela južne Koroške.

Že nekaj let načrtuje gospod Ratz — ob nemi podpori merodajnih krogov pri pristojnem oddelku deželne vlade, kakor vedo prizadeti občani povedati — to gramozno jamo. Pred približno šestimi leti je Ratz od malih kmetov v teku aroundacije kupil zemljišča in ob tem tako spretno trgoval, da se je polastil omenjenega 16 ha obsegaajočega zemljišča, ki nima nobenih naravnih ali servitutnih ovir, po katerem ne gre nobena cesta ali pot, na katerem ne stoji noben drog

SLOVENSKA ŠPORTNA ZVEZA razpisuje šolanje za

VADITELJE NOGOMETA (I. stopnja)

Tečaj za vaditelje nogometa bo v času od srede 15. do sobote 18. avgusta 1979 v Železni Kapli (hotel Obir).

Program tečajev predvideva 30 ur teorije in prakse in se konča z izpitom. Po uspešnem izpitu prejme kandidat diplomu in naziv vodnik oziroma inštruktor. Tečaji so predhodni tečaji za trenerje. Kandidati, ki se prijavijo na sedež Slovenske športne zveze, Spitalgasse 12, Celovec (tel. 85 2 35), se zberejo na dan pričetka tečaja na navedenem mestu. Tečaji so celodnevni. Stroške prevoza do mesta šolanja in stroške prebivanja nosi vsak kandidat sam, stroške za predavatelje pa nosi SZŠZ.

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na
4. POHOD NA OBIR
v nedeljo 29. julija 1979
Srečanje ob 13. uri na vrhu Obirja
Prisrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50; tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Slovenska prosvetna zveza obvešča

Likovna kolonija „VUZENICA 79“ bo letos med 11. in 25. avgustom. Mladi likovniki se bodo tudi letos urili veščin grafike, seveda pa bo med bivanjem v Vuzenici ob Dravi dovolj časa za izlete in kopanje. Tako bodo imeli priložnost nekaj lepega ustvariti in kot spomin priletni s seboj domov. Udeleženci kolonije naj bi bili stari vsaj 10 let. Navzgor ni omejitve, vendar običajno sprejemamo udeležence do 20. leta starosti.

Zadnji rok prijave 25. julij 1979. Prijave pošljite na naslov: Slovenska prosvetna zveza, 9020 Celovec, Gasometergasse 10/I, telefon (0 42 22) 32 5 50

Naši otroci na morju

Prejšnji petek je odšla skupina koroških slovenskih otrok na letovanje na morje, v Savudrijo. Kot po navadi gre tu za otroke stare od 6 do 14 let. Kot vzgojiteljice so jim dodeljene tudi domačinke s Koroške: Hodel Marija, Kežar Danica in Kupper Dora. Otroci ostanejo v Savudriji 14 dni.

Prepričani smo, da jim bosta toplo sonce na Jadranu in morska voda dala novih moči in zdravja, da bodo lahko s pričetkom novega šolskega leta spočiti in polni novega elana začeli novo šolsko leto.

Ker bodo naši otroci v družbi tudi drugih otrok zlasti iz Slovenije, bo tudi priložnost, da navežejo medsebojne prijateljske stike in da se navadijo na vzajemno skupno življenje in ne nazadnje tudi slovenskega jezika. Torej same ugodnosti, ki so upoštevane vredne.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI IN FOLKLORE

v petek 3. avgusta 1979 ob 20. uri na Breznikovem campu ob Zablatniškem jezeru.

Sodelujejo: folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, trio „Korotan“ s pevci in mešani pevski zbor našega pevskega društva „Danica“

Prisrčno vabljeni!

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na

IZLET NA SEDLO ŠKRBINA (1867 m) v Košuti v nedeljo 22. julija 1979

Zbirališče in odhod ob 8. uri izpred gostilne Škrbina pd. Malej v Srednjem Kotu. Vodil bo Franci Kropivnik pd. Gašper iz Zgornjega Kota.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi domačine, goste in ljubitelje gora na

POHOD NA PECO v nedeljo 22. julija 1979

Zbirališče ob 7. uri pri gostilni Riepl v Lepeni-Podpecl.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Šentjakobu v Rožu vabi na

POLETNO NOČ

v soboto 28. julija 1979 ob 20. uri v šotoru za poslopjem občinske hiše v Šentjakobu

Igra znani ansambel „FANTJE TREH DOLIN“ iz Slovenjgradca

Prisrčno vabljeni!

RADIO — TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 7. strani)

TOREK, 24. 7.: 18.05 Poročila — 18.10 Slovenski ljudski pesmi — 18.35 Obzornik — 18.45 Po sledih napredka — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 20.55 Korenine — 21.35 Violinist Y. Menuhin — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 25. 7.: 18.00 Poročila — 18.05 Mala čebelnica — 18.20 Ne prezrite — 18.35 Obzornik — 18.45 Srečanje pihalnih godb v Artičah — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Igre brez meja — 21.35 V neznano — 22.35 Dnevnik.

ČETRTEK, 26. 7.: 17.45 Poročila — 17.50 Atlantida — 18.35 Obzornik — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Cigan Jurij — film — 21.45 Jazz na ekranu — 22.05 Dnevnik.

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 20. 7.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Zabavna glasba — Spominjamo se.

SOBOTA, 21. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 22. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 23. 7.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Iz ljudstva za ljudstvo (Na obisku pri Gradniku na Komlu)

TOREK, 24. 7.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Celovski radijski dnevnik — Šport — „Otroci, poslušajte!“

SREDA, 25. 7.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Veseli val.

ČETRTEK, 26. 7.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Glasbeni mojstri.

RADIA CELOVEC

PETEK, 20. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Dunajska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Gost v studiu — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.15 Pogovori in glasba — 17.10 Za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Pet čez pol sedem — 19.07 Moj priljubljena melodija — 20.05 „Pri Schri-Schru-Schre-Schro Schrammlich“ — 21.00 Tu pridejo gospodje ilipanci — 21.45 Pod svetliko za branje — 22.00 Poročila in šport.

SOBOTA, 21. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Družinski magazin — 9.00 Thomas Koschat in njegove pesmi — 9.45 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Zeleni magazin — 13.00 Deželni razgledi — 13.00 Dopusni magazin — 14.00 Voščila — 15.30 Petje — 16.00 Počitniška služba — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.30 Na dveh in štirih kolesih — 19.05 Sobotni šport — 20.05 Vašo številko prosim! — 22.00 Poročila in šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 22. 7.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Koncert Bremen — Wien — 9.45 Koncert Bremen — Wien — 19.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Oddaljena sorodnica“ — 17.10 Veselite se življenja — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Koroška za ljubitelje — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Ljudska glasba — 20.05 „Belo-rdeče“ — „belo-plavo“ — 22.00 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 23. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Otroci brez prihodnosti — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Na obisku pri koroških zborih — 13.55 Iz življenja koroških ljudskih glasbenikov — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Trije nenavadni prijatelji“ — 16.30 Vaš problem, naš problem — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Z zvenečo glasbo — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 „Oddaljena sorodnica“ — 21.05 To so bili še časi radia — 21.30 Udarec za udarec — 22.00 Poročila in šport.

TOREK, 24. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Avstrijska ljudska glasba

ČESTITAMO

V petek 6. julija je na graški univerzi promoviral za doktorja medicine nekdanji absolvent slovenske gimnazije v Celovcu Franc Wutti iz Ločila v Ziljski dolini.

K temu uspehu iskreno čestitamo.

NEDELJA, 22. 7.: 4.30 V praznično jutro! — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.37 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 10.05 Orkestrski prizori iz velikih dni — 11.00 Voščila — 13.20 M. Zorko: Slovenska partizanska magistrata — 13.50 Igra vam Trboveljska pihalna godba — 14.05 Humoreska tega tedna — 14.25 „Nagelj iz Režije“ — 15.10 Panorama lahke glasbe slovenskih avtorjev — 16.00 „Izbor jugoslovanske revolucionarne lirike“ — 16.20 Vstani mladina... — 17.05 Popevke iz jugoslovanskih festivalov — 17.50 Radijska igra — 18.30 Slovenski kremeniti... — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer —

SREDA, 25. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Klub seniorjev — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Odrasli, glejte strani! — 16.30 Vaš problem, naš problem — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi —

18.35 Veselo zaigrano — 19.07 „Kjer se poje...“ — 19.30 Za prijatelja planin — 20.00 Poročila — 20.05 Zveneča alpska dežela — 21.00 Mednarodni teden orgelske glasbe Millstatt 1979 — 22.00 Poročila in šport.

ČETRTEK, 26. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Literatura — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Bilo je nekoč“ — 16.30 Vaš problem, naš problem — 17.10 „S srečnega potovanja do velike grešnice“ — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Koroške male skupine — 19.07 Avstrijske godbe na pihala — 20.05 Ljudstvo in domovina — 21.00 „Koroško poletje 1979“ — 22.00 Poročila in šport.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 20. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.30 Glasbena pravljica — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 „Rezervirano za...“ — 12.10 Z orkestri in solisti — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe — 13.50 Človek in zdravje — 14.25 Voščila — 15.30 Zabavna glasba — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Od arile do arile — 19.45 Z ansamblom Janeza Jeršinceva s planšarji — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo... — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.30 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Prostor za repize — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

SOBOTA, 21. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Planirski tednik — 9.05 Z radiom na poti — 0.05 Sobotna matineja — 11.05 Zapojmo pesem — 11.20 Po republikah in pokrajinah — 11.40 Domače viže — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Veseli domači napravi — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Glasbena panorama — 15.30 Zabavna glasba — 16.00 „Vrtljak“ — 17.05 Kulturna panorama — 18.30 Iz dela Glasbene mladine Slovenije — 19.45 Z ansamblom Slovenija — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.30 Oddaja za naše izseljenke — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Igramo in pojemo — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

NEDELJA, 22. 7.: 4.30 V praznično jutro! — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.37 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 10.05 Orkestrski prizori iz velikih dni — 11.00 Voščila — 13.20 M. Zorko: Slovenska partizanska magistrata — 13.50 Igra vam Trboveljska pihalna godba — 14.05 Humoreska tega tedna — 14.25 „Nagelj iz Režije“ — 15.10 Panorama lahke glasbe slovenskih avtorjev — 16.00 „Izbor jugoslovanske revolucionarne lirike“ — 16.20 Vstani mladina... — 17.05 Popevke iz jugoslovanskih festivalov — 17.50 Radijska igra — 18.30 Slovenski kremeniti... — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer —